

Pablo Corintocjārārē ojamꞰ'tāca pūrī ni'i

A'ti pūrī a'tiro weero ojano'pā nise ni'i

Pablo Jesucristore ějōpeorā Corintocjārārē ojacꞰ niwī. Cū ojacaterore ÉfesopꞰ nicꞰ niwī. Cūta Corintocjārārē ne waropꞰre Jesucristo ye quetire were, cūrē ějōpeori curuacjārā sājācā weecꞰ niwī.

Titare cū Jesucristo ye quetire bu'esijanꞰ'cāca be'ro pꞰati wa'aro weecaro niwā.

TopꞰre judío masā nerēwꞰaropꞰ bu'ecꞰ niwī. Cūrē topꞰ nigūrē cō'awīrōcā'cārā niwā. Titare Corintocjārā me'rā ni'cā cū'ma ape cū'ma deco tojacꞰ niwī.

Be'ro Corintocjārārē cū bu'e'quere queoro weeticā tꞰ'ogꞰ, a'ti pūrīrē ojacꞰ niwī. Cū ojawꞰaranojōta añudutinꞰ'cācꞰ niwī. Yap-atigꞰpꞰa Judeacjārā pajasecꞰorārē weetamuse cjasere, cū basu de'ro weeatjere ucūyapaticꞰ niwā.

Pablo Corintocjārārē oja'que ni'i

¹ YꞰ'u Pablo, Sóstenes me'rā mꞰsārē añuduti'i. Cū quē'rā Jesucristore ějōpeogꞰ marī acaweregu nimi. Ō'acū cū Ʞa'caranojōta yꞰ'ure Jesucristo ye quetire weredutigꞰ besecūúcꞰ niwī.

² YꞰ'u a'ti pūrīrē mꞰsā CorintopꞰ nirārē oja'a. MꞰsā Jesucristore ějōpeorā Ō'acū ya curuacjārārē oja'a. MꞰsā Jesucristo me'rā nírā,

Õ'acũ yarã ni'i. Õ'acũ musãrẽ cũ yarã niato nígũ besecũ niwĩ. Nipe'tirocjãrã Jesucristore ãjõpeorãrẽ tojo besecũ niwĩ. Jesucristo nipe'tirã cãrẽ ãjõpeorã wiogũ nimi. Tojo nicã marĩ wiogũ nimi.

³ Õ'acũ marĩ pacũ, tojo nicã Jesucristo marĩ wiogũ musãrẽ añurõ weeato. Musãrẽ ejerisãjãcã weeato.

Õ'acũ Jesucristore ãjõpeorãrẽ weetamuse ni'i

⁴ Musã Jesucristore ãjõpeorã niyucã, Õ'acũ musãrẽ añurõ weecũ niwĩ. Cũ tojo weesere ã'agũ, cãrẽ e'catise o'onu'cũ'u.

⁵ Musã Jesucristo yarã niyucã, Õ'acũ musãrẽ cũ ye cjase nipe'tise añusere o'ocũ niwĩ. Tere o'ogũ, musãrẽ cũ yere añurõ masĩcã weecũ niwĩ. ãpẽrãrẽ musã cũ ye quetire añurõ wereturiacã weecũ niwĩ.

⁶ Yũ'u "Cristo musãrẽ añurõ weegũsami", niwũ. Cũ yarã sãjãcã, yũ'u ní'caronojõta wa'awũ musãrẽ.

⁷ Tojo weerã musã Õ'acũ o'osere cõope'ocã'a. Marĩ wiogũ Jesucristo a'tiatjere yucueri curare Õ'acũ musãrẽ o'ose dũ'sawe'e.

⁸ Cũ tutuasere musãrẽ o'onu'cũgũsami. Cãrẽ ãjõpeocã weenu'cũgũsami. Téé a'ti umũco pe'ticãpũ tojo weedu'ugũsami. Tojo weerã marĩ wiogũ Jesucristo a'ticã, bu'iri marĩrã nirãsa'a.

⁹ Õ'acũ cũ ní'quere queoro weemi. Cũta musãrẽ besecũ niwĩ. Cũ macũ Jesucristo marĩ wiogũ me'rã añurõ nidutigũ besecũ niwĩ.

Pablo Corintocjãrãrẽ "A'merĩ dũcawatiticã'ña" ní'que ní'i

10 Acawererã, Jesucristo dutiro me'rã musãrẽ a'tiro nigũti. Musã ni'cãrõnojõ wãcũña. Musã ucũse me'rã ducawatiticã'ña. E'catise me'rã a'merĩ ucũña. Ni'cãrõnojõ wãcũ nisetiya.

11 Yũ'ure Cloé wãmetigo ya wi'icjãrã musã a'merĩ ï'asĩ'rĩtise quetire werewã.

12 A'tiro werewã: “Masãnucũ mejẽcã dia'cũ wãcũsetiama”, niwã. Musã a'tiro ucũaporo: “Ûsã Pablo ya curuacjãrã ni'i.” Æpẽrã “Apolo ya curuacjãrã”, “Pedro ya curuacjãrã”, tojo nicã “Cristo ya curuacjãrã ni'i”, niaporo. Tojo weerã no'o Ɂaro wãcũma'acã'poro.

13 Tojo wãcũticã'rõɁa'a. Marĩ Cristore ãjõpeorã ni'i. Tojo weerã ni'cã curuata ni'i. Marĩrẽ ducawaase marĩ'i. Yũ'Ɂ Cristo niwe'e. Musã ye niatjere curusapũ wẽrĩbosatiwũ. “Pablore ãjõpeorãrẽ wãmeyeno'rõsa'a”, nino'ña marĩwũ.

14 Ô'acũrẽ e'catise o'o'o. Crispo, tojo nicã Gayo dia'cũrẽ wãmeyegũ, queorota weewũ.

15 Pãjãrã musãrẽ wãmeyecã, a'tiro nibopã: “Pablo cũ wãme me'rã ùsãrẽ wãmeyewĩ”, nibopã. Tere nĩrã, yũ'ure ãjõpeorã weebopã. No'opɁacã tere weetiwũ.

16 Êstéfanas ya wi'icjãrã quẽ'rãrẽ wãmeyewũ. Æpẽrãma wãcũnemotisa'a.

17 Yũ'ure Cristo wãmeyedutigũ cũutiwĩ. Cũ musãrẽ yũ'rũose queti pe'ere yũ'ure weredutigũ o'ówĩ. Tere weredutigũ, masã añurõ na wãcũme'rĩse paca me'rã weredutitiwĩ. Yũ'Ɂ tojo werecãma, Cristo curusapũ wẽrĩsere wãcũtibopã. Masã yũ'rũono'tibopã.

Õ'acũ tutuasere, cũ masĩsere Cristo me'rã masĩno'o nise ni'i

18 Jesucristo ye queti a'tiro ni'i. Cũ marĩrẽ yu'rũosĩ'rĩgũ, curusapu wẽrĩcu niwĩ. Tereta Jesucristore ãjõpeotirã pecame'epu wa'ajã a'tiro nisama cũ wẽrĩ'quere: "Tojo nima'acãrõ wee'e", nisama. Marĩ cũ yu'rũono'cãrã pe'ema Cristo curusapu wẽrĩ'que queti añuse ni'i. Te queti me'rã Õ'acũ tutuasere i'ano'o.

19 Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũre a'tiro ojano'wũ:

Ãpẽrã "Ësã masĩrã ni'i", nirãsama.

Na tojo ucũsere pe'ticã weegati.

Na tu'omasĩsere tuumajãminu'cõcũti, nicu niwĩ Õ'acũ.

20 Tojo weerã "Masĩpe'ocã'a" nirã mejõ nirã tojama. Tojo nicã ãpẽrãrẽ na wãcũsere bu'eri masã quẽ'rã mejãrõta tojama. A'ti umũco cjasere ucũme'rĩrã quẽ'rã mejãrõta tojama. A'te, a'ti umũco cjase na "Tu'omasĩ'i" nisere Õ'acũ a'tiro weesami. Tere mejõ nise waro wa'acã weesami.

21 Õ'acũ nipe'tisere masĩmi. Tojo weegu cũ a'ti turicjãrãrẽ na tu'omasĩse me'rã cãrẽ masĩcã weeticu niwĩ. A'tiro pe'e uacu niwĩ. Na Jesucristo ye quetire tu'orã, na ãjõpeocã, "Narẽ yu'rũoguti", nicu niwĩ. Cãrẽ ãjõpeotirã pe'e te quetire tu'orã, "Tojo nima'acãrõ wee'e", ni wãcũcãrã niwã.

22 Judío masã Õ'acũrẽ ãjõpeose duporo a'tiro nisama: "Õ'acũ tutuaro me'rã weeĩ'ocã i'atojarãpu dia'cũ ãjõpeorãti", nisama. Judío

masã nitirã griego masã pe'e quẽ'rã a'ti turicjãrã na wãcũme'rĩsere ãjõpeoma.

²³ Ësã pũrĩcã Cristo curusapũ wẽrĩ'cũ ye que-tire were'e. Judío masã tere tũ'orã, tũ'satisama. Judío masã nitirã quẽ'rã te quetire tũ'orã, "Tojo nima'acãrã weema", nisama.

²⁴ Marĩ Õ'acũ bese'cãrãrẽ no'o judío masãrẽ, judío masã nitirãrẽ Jesucristo ye queti ni'cãrõnojõ ni'i. Marĩ Cristo curusapũ wẽrĩse me'rã a'tiro masĩ'i: "Õ'acũ tutuagũ, masĩyũ'rũagũ nimi", ni'i.

²⁵ A'ti Ʃmũcocjãrã Õ'acũ weesere tojo weema'asere weronojõ wãcũma. Niwe'e. Õ'acũ weese pe'eta masã masĩse nemorõ niyũ'rũnũ'cã'a. Apeye Õ'acũ wee'quere tutuatĩsere weronojõ ã'ama. Niwe'e. Cũ wee'que pe'eta masã weese yũ'rũoro tutuanemo'o.

²⁶ Acawererã, mũsãrẽ Õ'acũ beseatji dũporopũ niseti'quere wãcũña. Mũsã pejetirãcã a'ti turi cjasere masĩrã waro niwũ. Pejetirãcã wiorã niwũ. Pejetirãcã wiorã acawererã niwũ.

²⁷ Cũ a'ti turi cjase masĩrãrẽ bopoyadutigũ na "Tũ'omasĩtirã nima" nirãnojõrẽ besecũ niwĩ. Tojo nicã tutuarãrẽ bopoyadutigũ tutuatirã pe'ere besecũ niwĩ.

²⁸ Cũ mejõ nirã masã yabino'rãrẽ besecũ niwĩ. Cũ tojo weecã, wiorã mejõ nirã tũ'oña'to nígũ tojo weecũ niwĩ.

²⁹ Tojo weegũ Õ'acũ ã'orõpũ ne ni'cũ "Yũ'ũ ãpẽrã yũ'rũoro masĩyũ'rũnũ'cã'a", nímasĩtisami.

³⁰ Mũsãrẽ Õ'acũ basuta Jesucristo yarã sãjãcã

weecu niwĩ. Tojo nicã Cristo me'rãta marĩ masĩse cuo'o. Cũ me'rãta tja Õ'acũ marĩrẽ “Na añurã, yu'rũono'cãrãpũ nima”, ni ĩ'asami. Marĩ cũ yarã ni'i. Tojo weegu marĩ pecame'epũ wa'abo'cãrãrẽ yu'rũweticã weecu niwĩ.

³¹ Tojo weero Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ oja'caronojõta ni'i: “Ni'cũ ‘Ãpẽrã yu'rũoro niyu'rũnu'cã'a’ nisĩ'rĩgũ, niticã'to. Tojo wãcũrõnojõ o'ogũ, marĩ wiogũ pe'ere ‘Tutuayũ'rũgũ nimi, marĩrẽ añubutiaro weecu niwĩ’, niato”, ni ojano'wũ.

2

Cristo curusapũ wẽrĩ'que queti ni'i

¹ Yu'ũ musã tiropũ Õ'acũ ye quetire weregu etagu, a'tiro weewũ. Pacase ucũse di'apaca me'rã masã na masĩse me'rã weretiwũ.

² Yu'ũ musã tiropũ nígũ, a'te dia'cũrẽ wãcũnrũwũ: “Jesucristo ye queti, tojo nicã cũ curusapũ wẽrĩ'que dia'cũrẽ weregati”, ni wãcũwũ.

³ Yu'ũ musã tiropũ nígũ, mejõ nigũ tu'oña'wũ. Apetero yu'ũ te quetire queoro weretibosa'a nígũ, narãsãcũcãti.

⁴⁻⁵ Yu'ũ musãrẽ ějõpeocã uagu, masĩrã ucũwũase me'rã ucũtiwũ. Õ'acũ tutuase, cũ masĩse o'ose me'rã ějõpeoato nígũ ucũwũ. Tere ucũgũ, Õ'acũ tutuaro me'rã, Espĩritu Santu me'rã pe'e ějõpeocã weewũ. Musãrẽ masã wãcũwũaronojõ tu'o ějõpeocã uatiwũ. Tojo weegu tojo werewũ.

*Õ'acũ cŕrẽ masĩato nígũ Espíritu Santure
o'o'que ni'i*

⁶ Tojo nimirã, apeterore ũsã a'tiro wee'e. Jesucristore añurõ ějõpeorãma pacase masĩse paca me'rã were'e. Te masĩse paca a'ti turi cjase mejẽta ni'i. Tojo nicã wiorã a'ti turicjãrã ye mejẽta ni'i. Na masĩse maata pe'tirosa'a.

⁷ Ősã a'tere ucŕrã, Ő'acũ ye pe'ere ucŕrã wee'e. Cũ masĩsere, masĩno'ña marĩmi'quere, masã ne waro tũ'oti'quere ucũ'u. A'ti turi weese duporo Ő'acũ te ya'yio'quere "A'tiro weegati", ni wãcũyutojacũ niwĩ. Marĩrẽ yũ'rũoatjere, marĩ ũ'mũsepũ ninu'cũatjere wãcũyucũ niwĩ. Tereta ucũ'u.

⁸ Ne ni'cũpũta a'ti turicjũ wiogũ a'tere tũ'omasĩticũ niwĩ. Tũ'omasĩrã pũrĩcã, Jesucristo marĩ wiogũ añuyũ'rũagũre curusapũ wẽjẽtibopã.

⁹ Ő'acũ ye queti ojãca pũrĩpũre a'tiro pe'e ojano'o:

Õ'acũ cŕrẽ mairãrẽ añuse apoyucũ niwĩ.

Na ĩ'ati'que, na tũ'oti'que ni'i.

Na ne cã'rõ wãcũma'ati'que ni'i, ni ojano'o.

¹⁰ Te añuse marĩ masĩti'quere Ő'acũ Espíritu Santu me'rã marĩrẽ masĩcã weemi. Espíritu Santu nipe'tise diasayũ'rũnũ'cãsere Ő'acũ cũ weesere masĩpe'ocã'mi.

¹¹ Marĩ apĩ cũ wãcũsere masĩwe'e. Cũ se'saro cũ wãcũsere tũ'oña'sami. A'te weronojõ Espíritu Santu se'saro Ő'acũ cũ wãcũsere masĩmi.

¹² Marĩ a'ti ɯmɯcocjãrã Jesucristore ẽjõpeotirã weronjõ wãcũwe'e. Õ'acũ marĩrẽ Espíritu Santure o'ocɯ niwĩ. Tojo weerã cã weronjõ wãcũse cuo'o. Cũ me'rã nipe'tise Õ'acũ marĩrẽ o'o'quere masĩ'i.

¹³ Ɔsã a'tere ucũrã, Espíritu Santu bu'e'que ɯseri me'rã ucũ'u. Ɔsã basu masĩmujãti'que me'rã mejẽta ucũ'u. Tojo weerã Ɔsã Espíritu Santure cuorã cũrẽ cuorãrẽta bu'e'e.

¹⁴ Espíritu Santure moogũ a'tiro weesami. Õ'acũ ye cjasere, Espíritu Santu bu'esere ɯatisami. “Tojo nima'acãrõ wee'e”, nisami. Espíritu Santu me'rã marĩ Õ'acũ yere masĩ'i. Tojo weegɯ cũrẽ moogũ Õ'acũ yere “Tojo nirõ wee'e”, ni tɯ'omasĩtisami.

¹⁵ Espíritu Santure cuogɯ pe'e nipe'tise bu'esere “¿Queoro niti?” ni bese-masĩpe'ocã'sami. A'tiro weegure Espíritu Santure moogũ pe'e cã weesere besemasĩtisami.

¹⁶ Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpɯ a'tiro ojano'caro niwũ: “Ni'inojõta ne ni'cũ marĩ wiogɯ wãcũsere masĩtisami. Ne Õ'acũrẽ ‘Tojo ɯa'a’ ni, duti-masĩtisami”, ni ojano'wũ. Tojo nimicã, marĩ pe'e Cristo me'rã nĩrã, cã wãcũsere masĩ'i.

3

Pablo “Ɔsã Õ'acũrẽ da'raco'terã ni'i” nise ni'i

¹ Acawererã, mɯsã Espíritu Santure añurõ yu'tirã weronjõ nitiwɯ. Tojo weegɯ mɯsãrẽ diasere wereta basiotiwɯ. A'tiro pe'e weewɯ. Mɯsãrẽ diasatise dia'cũrẽ werewɯ. A'ti turicjãrã Espíritu Santure moorã weronjõ niyucã,

tojo weewɯ. Mʉsã Cristo ye cjasere añurõ
 ẽjõpeotiwɯ. Tojo weegɯ mʉsãrẽ wĩ'marãrẽ
 ucũgũ weronojõ werewɯ.

² Wĩ'marã a'tiro weesama. Õpẽrĩ du'utirã,
 õpẽcõ dia'cũ mi'rĩsama. Narẽ ba'asere
 ecatisama. Bu'ese ba'ase ecase weronojõ
 ni'i, nisĩ'rĩrõ wee'e. Wĩ'marãrẽ õpẽcõ
 mi'orõ weronojõ mʉsãrẽ a'tiro weewɯ.
 Mʉsãrẽ diasatise bu'icjasere bu'ewã'cõwũ.
 Yɯ'ɯ diasasere mʉsãrẽ bu'ecãma, põtẽoti
 wãcũejatibopã. Mejãrõta ni'cãrõacãrẽ yɯ'ɯ
 pacase pacare bu'ecã, tɯ'otibosa'a.

³ Mʉsã Jesucristore ẽjõpeotirã weronojõ ni'i
 yujupɯ. Mʉsã a'merĩ ɯo'o. A'merĩ ĩ'asĩ'rĩwe'e.
 Tojo weerã Jesucristore ẽjõpeotirã a'ti turicjãrã
 weronojõ wee'e.

⁴ Mʉsã a'tiro ucũ'u: “Yɯ'ɯ Pablo ya curuacjũ
 ni'i.” Apĩ “Yɯ'ɯ Apolo ya curuacjũ ni'i”, nisa'a.
 Tojo nĩrã, a'ti turicjãrã weronojõ ucũrã wee'e.

⁵ Yɯ'ɯ, Apolo me'rã ɯsã mejõ nirã ni'i. Õ'acũrẽ
 da'rawã'ñaco'teri masã ni'i. Tojo weerã ɯsãrẽ
 “Na ya curuacjãrã ni'i”, niticã'ña. Ɖsã werese
 me'rã mʉsã marĩ wioɯ Jesucristore ẽjõpeowɯ.
 Ɖsãnɯcũ Õ'acũ wereduti'quere werewɯ.

⁶ Yɯ'ɯ ne waro mʉsãrẽ werewã'cõwũ. Ni'cũ
 otese dɯcare otegɯ weronojõ weewɯ. Be'ro
 Apolo mʉsãrẽ bu'enenemopeocɯ niwĩ. Otesere aco
 pio'cɯ weronojõ weecɯ niwĩ. Õ'acũ pe'e tere pĩ'rĩ
 bɯcɯamujãcã weecɯ niwĩ. Tere wéégɯ, mʉsãrẽ
 nemorõ ẽjõpeocã weecɯ niwĩ. Nemorõ cũ ɯaro
 weecã weecɯ niwĩ.

⁷ Otese dɯcare otegɯ, tojo nicã aco piogɯ mejõ

nirã nima. Õ'acũ pũrĩcã tere pĩ'rĩcã weegú cũ waro nimi.

⁸ Weremu'tã'cu, be'ro cãrẽ bu'esirutugu quẽ'rã ni'cãrõnojõ nima. Õ'acũ nãnucãrẽ queoro na wee'quere wapayegusami.

⁹ Ësã Õ'acũ yarã ni'i. Cãrẽ ni'cãrõnojõ da'raco'te'e. Musã cũ da'rari di'ta weronojõ ni'i.

Tojo nicã wi'i cũ yeewã'cãrĩ wi'i weronojõ ni'i.

¹⁰ Yũ'u Õ'acũ weetamuse me'rã musãrẽ bu'égu, a'tiro weewu. Wi'i nu'cõme'rĩrĩ masũ weronojõ musãrẽ añurõ bu'enũ'cãwũ. Æpẽrã musãrẽ bu'enemorã, ti wi'ire weeturiamujãrã weronojõ weerã weema. Ti wi'ire yapada'reosĩ'rĩrã, añurõ weeroũa'a.

¹¹ Õ'acũ masãrẽ yũ'ruodutigu Jesucristore cũucu niwĩ. Cũ ni'cũta masãrẽ yũ'ruogu nimi. Yũ'u musãrẽ te quetire bu'enũ'cãwũ. Ne apĩ, Õ'acũ tojo cũunũ'cã'que Jesucristo ye quetire ducayumasĩtisami.

¹² Wi'ire wéerã, a'tiro weeno'o. Uru, platanojõ me'rã, ãtãperi wapabujuse me'rã yeebu'ipeono'o. Æpẽrã yucu me'rã, pũrĩ me'rã, ãrũpagu me'rã weemasĩno'o. A'te weronojõ ni'cũ añuse warore musãrẽ bu'ebosami. Apĩ mejõ nise maata pe'tisere bu'ebosami.

¹³ A'ti umuco pe'ticã, Õ'acũ nãnucãrẽ na bu'e'quere bajuyoropu besegusami. Ni'cũ urure pecame'epu besegu weronojõ weegusami. ¿Na añurõ o ña'arõ pe'e bu'epari? nígu, tojo weegusami.

¹⁴ Ni'cũ ãpẽrãrẽ añurõ bu'eturiamujã'que ninu'cũcã'rõsa'a. Ni'cã wi'i ãtã wapabujuse

me'rã yéeca wi'i ñjũtiro weronojõ ninu'cũrõsa'a. Õ'acũ cũ da'ra'quere wapayegusami.

15 Apĩ añurõ bu'eturiawã'cãtigũ pe'ere cũ bu'e'que pe'tia wa'arosa'a. Pũrĩ me'rã wéeca wi'i weronojõ ñjũdija wa'arosa'a. Cũ ti wi'i ñjũrĩ cura du'tiwijaa'cũ weronojõ nigũsami. Cũ ye nipe'tise ñjũpe'tia wa'arosa'a. Cũ ni'cũta pecame'epũ wa'abo'cũ yũ'rũwetigũsami.

16 ¿Mũsã masĩweti? Mũsã Õ'acũ wi'i weronojõ ni'i. Espĩritu Santu mũsãpũre nimi.

17 Mũsãrẽ “Õ'acũ wi'i weronojõ ni'i” nĩrõ, cũ yarã waro ni'i, nisĩ'rĩrõ wee'e. Tojo weegũ Õ'acũ cũ yarãrẽ dojorẽcã weegũre pecame'epũ bu'iri da'regũsami.

18 Mũsã basu a'tiro wãcũma'aticã'ña: “Yũ'u a'ti mũmũcocjãrã wãcũwũaro weronojõ masĩyũ'rũa'a”, niticã'ña. A'tiro pe'e ñña. “Ne masĩtisa'a”, ñña. Tojo ucũgũ pũrĩcãrẽ Õ'acũ masĩgũ waro wa'acã weegũsami.

19 A'ti mũmũcocjãrã na “Tũ'omasĩ'i” nise Õ'acũ ñ'orõpũre tojo weema'ase ni'i. Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ a'tiro ni ojano'wũ: “A'ti turicjãrã na masĩse me'rã ‘Weerãti’ nĩrãrẽ Õ'acũ na wãcũsere tuumajãminũ'cõcã'sami”, ni ojano'wũ.

20 Aperopũ quẽ'rãrẽ Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũre a'tiro ojanemono'wũ: “Marĩ wiogũ a'ti mũmũcocjãrã wãcũsere masĩmi. Na masĩsere ñ'agũ, ‘Mejõ nise ni'i’, nisami”, ni ojano'wũ.

21 Tojo weerã mũsãrẽ bu'egũre “Ãpẽrã yũ'rũoro nimi”, niticã'ña. “Yũ'u Pablo ya

curuacjũ ni'i", niticã'ña. Õ'acũ musãrẽ añurõ wa'acã uagu, a'tiro weecu niwĩ. Nipe'tisere o'ocũ niwĩ.

²² Yũ'ure, Apolore, Pedrore musãrẽ weeta-mudutigũ o'ócũ niwĩ. Tojo nicã a'ti turi cjasere, marĩ catisere o'ocũ niwĩ. Apeye, wẽrica be'ro catinu'cũatjere o'ocũ niwĩ. Nipe'tise musã ye ni'i.

²³ Apeye quẽ'rãrẽ musã Cristo yarã ni'i. Tojo nicã Cristo quẽ'rã Õ'acũ yagu nimi.

4

Jesucristo ye quetire wererã na weeseti'que ni'i

¹ Æsãrẽ musã a'tiro wãcũrõua'a. "Cristore da'rawã'ñaco'teri masã nima", nirõua'a. Æsã Õ'acũ ye queti todũporocjãrã masĩti'quere wereco'terã ni'i.

² Marĩ da'rase cœorã, marĩ wiogu duti'caronojõta queoro weerõua'a. Tojo weecã, marĩrẽ ãjõpeosami.

³ Musã yũ'ure "Pablo Õ'acũ cjasere añurõ da'rami" nicã o niticã, sõ'owaro wãcũque'tiwe'e. Mejãrõta wiorã na besewuaropũ miacã quẽ'rãrẽ, wãcũque'tiwe'e. Yũ'ũ basu waro quẽ'rã besewe'e.

⁴ Yũ'ũ da'rasere ña'arõ tũ'oña'tisa'a. Tojo nimigũ, "Te añu ni'i", nĩmasĩtisa'a. Marĩ wiogu dia'cũ yũ'ũ weesere besesami.

⁵ Tojo weerã ãpẽrã wee'quere beseyuticã'ña. Marĩ wioguere yucueya. Cũ a'tigu, nipe'tise masã masĩti'que ya'yioropũ ní'quere bajurẽgũsami. Masã na wãcũrõpũ "A'tiro weeguti" ní'que quẽ'rãrẽ ï'ogũsami. Ti nũmũ nicã Õ'acũ nãnũcũ

añurõ weeseti'quere “Queoro añurõ weewu”, nigũsami.

⁶ Acawererã, añusere musãrẽ uasã'a. Tojo weegu Apolo, yu'u, ùsã ye cjase me'rã musãrẽ queose o'oapu. Ësã weronojõ ni'cãrõ me'rã niato nírã tojo weepu. Ësã weesere ï'acũña. Tojo wéerã, musã Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpu nírõnojõta weerãsa'a. Ti pũrĩpu dutitisenojõrẽ yu'ruoquejosome. Tojo nicã “Ësãrẽ bu'egu pe'e masĩyu'rũnu'cãmi musãrẽ bu'egu yu'ruoro”, nisome.

⁷ Musã ãpẽrã nemorõ añurã niwe'e. Masĩyu'rũnu'cãrã niwe'e. Nipe'tise musã cuose Õ'acũ o'o'que dia'cũ ni'i. Cũ o'õca be'ro nimicã, to pũrĩcãrẽ ¿de'ro weerã musã basu boca'caro weronojõ tu'oña'ti?

⁸ Musã a'tiro wãcũ'u: “Nipe'tisere cuope'ocã'a, ñe'enojõ du'sawe'e”, nisa'a. Ësã topu nitiri cura musã wiorã masĩyu'rũnu'cãrã weronojõ tu'oña'sa'a. “Nipe'tisere masĩpe'ocã'a”, nisa'a. Tojo nírã, ùsã pe'ere tojowaro ï'acõ'asa'a. Musã diacjũta wiorã nicã pũrĩcãrẽ, añuyu'ruabosa'a. Ësã quẽ'rã musã me'rã wiorã nitamubosa'a.

⁹ Yu'u a'tiro pe'e tu'oña'a. Õ'acũ ùsãrẽ Jesucristo besecũ'cãrãrẽ nipe'tirã docapu mejõ nirã mejãrã cũu'caro weronojõ tu'oña'a. Ësã wẽjẽcõ'ano'ajã weronojõ ni'i. Nipe'tirã, a'ti di'tacjãrã, u'musecjãrã ùsã pi'eticã ï'asama.

¹⁰ Cristo ye quetire werecã, a'ti nucũcãcjãrã ùsãrẽ “Tu'omasĩtirã nima”, nisama. Musã pe'e “Cristo ye quetire masĩpe'ocã'a”, nisa'a. Ësã musã ï'acãta, tutuawe'e. Musã pũrĩcã “Ësã tu-

tuarã ni'i", nisa'a. Masã ùsãrẽ tojo ì'acõ'acã'ma. Mũsã pe'ere wiopesase me'rã ì'asama.

¹¹ Ne waroputa ùsã pi'etinũ'cãwũ. Ni'cãrõacã quẽ'rãrẽ tojota yapaticã'a. Ùjaboa'a, acowuo'o, su'ti moo'o. Masã ùsãrẽ tãrãpema. Wi'i ùsã ya wi'i waro moo'o.

¹² Ùsã ba'asĩ'rĩsenojõrẽ, ùsã su'ti sãñasĩ'rĩsenojõrẽ duusĩ'rĩrã, a'tiro wee'e. Ùsã basu wputu da'ra pi'eti'i. Masã ùsãrẽ ña'arõ ucũcã, narẽ ùsã pe'e "Añurõ wa'ato", ni sãribosa'a. Ùsãrẽ ña'arõ weecã, tojo tu'oña'cã'a.

¹³ Masã ùsãrẽ ña'arõ ucũcã, narẽ añurõ me'rã apome'ricã'a. A'ti wmuco cjase na cõ'a'que, na watisere weronjõ ùsãrẽ ì'ama. Ne waropu tojo yabinũ'cã'cãrã mejãrõta yabinu'cũma tja.

¹⁴ Mũsãrẽ bopoyadutigu mejẽta oja'a. Mũsãrẽ yu'u ma'ígũ, yu'u põ'rãrẽ weronjõ queoro wãcũcã wagu wereme'ricã'a.

¹⁵ Mũsã pãjãrã diez mil Cristo ye quetire bu'erã cuorã, cuomasĩ'i. Tojo pãjãrã cuota basiomicã, ni'cũta nisami mũsãrẽ weremu'tã'cu. Te Jesu-cristo masãrẽ yu'ruogu a'ticu niwĩ nise quetire yu'uta weremu'tãwũ. Mũsã te quetire tu'orã, cãrẽ ãjõpeonũ'cãwũ. Tojo weegu yu'u mũsã pacu weronjõ ni'i. Mũsã quẽ'rã yu'u põ'rã weronjõ ni'i.

¹⁶ Tojo weegu mũsãrẽ a'tiro weecã ua'a. Yu'u weesetisere ì'acũu weesirutuya.

¹⁷ Yu'u tere masãgũ, Timoteore mũsã tiropu o'õgu wee'e. Cãrẽ ma'i'i. Cũ yu'u macũ weronjõ nimi. Marĩ wiogu yere queoro weenu'cũmi. Yu'u Cristore ãjõpeogu weesetisere cã mũsãrẽ weregusami. Yu'u

nipe'tirā Cristore ějōpeorārē, nipe'tiropu nirārē were'quenojōrēta weregusami.

¹⁸ Ni'cārērā musā a'tiro wācūsa'a: “Ěsā āpērā nemorō añurō weeyu'rũnu'cā'a”, nisa'a. Tere nīrā, “Pablo a'tisome”, ni wācūsa'a.

¹⁹ Yu'u pe'e “Ō'acū uacā, maata musā tiropu wa'aguti”, ni wācū'u. “Topu wa'agu, na tojo ni ucūrārē ĩ'agūti”, ni'i. Te se'sarore ĩ'asome. “‘¿Na Ō'acū tutuase me'rā weetina?’ ni ĩ'agūti”, ni'i.

²⁰ Ō'acū wiogu nise a'tiro ni'i. Cū uaro, cū tutuaro me'rā weecā uami. Ucūse uuseri me'rā dia'cū yu'ticā uatimi.

²¹ ¿Ñe'erē uasari musā? ¿Yu'u musā tiropu wa'agu, ña'arō weese wapa musārē tu'ticā uasari? ¿O añurō weese wapa pe'e ma'ise me'rā wereme'rīcā uasarine?

5

Ña'arō weegure cō'awīrōdutise ni'i

¹ Musā ye queti a'topu busutu'o'o. Tere tu'ogu, tu'omarīawū. A'tiro tu'o'o. Ni'cū musā me'rācjū cū pacu nuorē'core ě'ma, numotiapũ. A'tiro weesere Ō'acūrē ějōpeotirāputa ne weetima. Ña'ayu'rua'a.

² Musā “Ěpērā nemorō añurō weeyu'rũnu'cā'a”, ¿niti yujupu? Bujawetironojō o'orā, musā bujawetitiwũ. Bujawetirā pūrīcā, cūrē cō'abopā. Musā me'rā nerēnemodutitibopā.

³ Yu'u a'topu nimigū, yu'u wācūse me'rā musā tiropu nígu weronojō tu'oña'a. Tojo weegu cū

ña'arõ weegure musã me'rã nigũrẽ “Cõ'arõua'a”, nitoja'a.

⁴ Marĩ wiogu Jesucristo dutiro me'rã musãrẽ nerẽduti'i. Yũ'u quẽ'rã yũ'u wãcũsepũ musã tiropũ nitamugũti. Marĩ wiogu Jesũ quẽ'rã cũ tutuase me'rã musã tiropũ nigũsami.

⁵ Musã tojo nerẽrã, pacũ nuorẽ'core numotigure cõ'acã'ña. Wãtĩ cũ upũre de'ro weesĩ'rĩgũ weeato nĩrã tojo du'ucã'ña. Tojo weecã, cũ upũ pi'etirosa'a. Tojo pi'etigu, cũ ña'arõ weesere du'ubosami. Cũ tojo wéeca be'ro marĩ wiogu Jesũ a'ti turipũ a'tigu, cãrẽ yũ'ruogusami.

⁶ Ña'arõ weegũ musã wa'teropũ nisami. Tojo weerã “Ûsã pe'e ãpẽrã yũ'ruoro añurõ weeyũ'rũnu'cã'a”, niticã'ña. Ña'arõ weesere nipe'tirã pẽ'rĩpejatawio ni'i. ¿Musã a'tiro niwũasere masĩweti? “Pã wéerã bucuato nĩrã levadura wãmetisere morẽsama. Na cã'rõacã morẽca be'ro te nipe'tiropũ se'sa wa'asa'a”, nino'o. A'te weronojõ masã na ña'arõ weesere pẽ'rĩpeja wa'asama.

⁷ Tojo weerã pẽ'rĩpejari nĩrã, te ña'ase dojorẽsere cõ'acã'ña. Tere cõ'arã, musã añurã tojarãsa'a. Judío masã Pascua bosenuũ dũporo pã bucuase me'rã morẽ'quere cõ'asama. Ti bosenuũmũrẽ morẽña marĩse dia'cũrẽ ba'aşama. Te weronojõ musã a'tiro weerãsa'a. Ña'ase dojorẽsere cõ'arã, pã morẽña marĩse weronojõ tojarãsa'a. Añurã tojarãsa'a nitiroma, añurã nitoja'a. Cristo cũ basuta marĩ ña'arõ weesere cõ'agũ wẽjẽno'tojacũ niwĩ. Cũ Pascua nicã oveja

na wějē'cū weronojō nimi.

⁸ Tojo weerā toduporo ña'arō weeseti'quere du'uroña'a. Diacjũ weesooro marĩrō weesetiroña'a. Ña'arō weesetiro marĩrō nirōña'a.

⁹ Yũ'u toduporo ojamũ'tāca pũrĩpũ a'tiro ojawũ. "Numiarē a'metārābajaque'atirā me'rā ba'patiticā'ña", ni ojawũ.

¹⁰ Yũ'u tojo o jagũ, "A'ti turicjārārē ba'patitibutiācā'ña", nigũ mejēta weewũ. A'ti turipure no'o uaro weeri masā nima. A'metārārĩ masā, uaripejasebucurā, yajari masā, Ō'acũ mejētare ějōpeoma'arĩ masā nima. Yũ'u tojo nibutiaca be'ro nicāma, mūsā no'o wa'arā wa'abopā.

¹¹ Yũ'u a'tiro pe'e niwũ: "No'o 'Jesucristore ějōpeo'o' nimigũ, ña'arō weegú me'rā ba'patiticā'ña. A'metārāgũnojōrē, uaripejagũnojōrē, no'o queose yee'quere ějōpeoma'agũnojōrē ba'patiticā'ña. Tojo nicā ña'arō tu'tisepijagure, que'asebucure, yajari masūrē ne ba'patiticā'ña. Ne cā'rō na 'Jesucristore ějōpeo'o' nimirā, ña'arō weerā me'rā ba'aticā'ña", niwũ.

¹²⁻¹³ Yũ'u Jesucristore ějōpeotirārē bu'iri da'rewe'e. Ō'acũ cū basu narē bu'iri da'regusami. Mūsā pũrĩcā mūsā me'rā nirārē na ña'arō weecā, bu'iri da'reya. Ō'acũ ye queti ojāca pũrĩ oja'caronojōta weeya. A'tiro ojano'wũ: "Ni'cũ mūsā wa'tero nigũ ña'arō weegure cō'awĩrōña", niwũ. Tojo weerā cūrē cō'acā'ña.

6

Jesucristore ĕjōpeorārē mejĕcā wa'acā, weresātirāta a'merī apoya nise ni'i

¹ Jesucristore ĕjōpeorā na me'rācjārā me'rā uarānojō a'tiro weesama. Beseri masā Jesucristore ĕjōpeotirā tiropu besedutirā wa'asama. Tojo weeticā'rōua'a. Mūsā me'rācjārā Jesucristore ĕjōpeorārē besedutiroua'a.

² Mūsā masīsa'a. A'ti turi pe'tīca be'ro Jesucristo yarā a'ti turicjārārē beserāsama. Mūsā a'ti turicjārārē beserāsama nīrā, to pūrīcārē ĕde'ro weerā a'teacārē besemasīweti?

³ ĕMūsā masīweti? A'ti ũmũco pe'ticā, marī Ō'acūrē wereco'terā ũ'musepu nimi'cārā quĕ'rārē beserāsa'a. Tojo beserāsa'a nīrā, a'ti ũmũco cjase mūsā du'saso'quema tjāsa'a.

⁴ A'ti ũmũco cjase mejō nise me'rā mūsā a'merī ua'a. Teacā me'rā uarā, a'tiro wee'e. Mūsā beseri masārē “Mejō nirānojō nima” nimirā, na tiropu besedutirā wa'a'a.

⁵ A'tema mūsārē bopoyato nīgũ tojo ni'i. ĕMūsā wa'teropure ne ni'cũ masīgũnojō a'tere beseacju marībutiati?

⁶ Nicāma, cūrē besedutironojō o'orā, Jesucristore ĕjōpeotirā tiro pe'e mūsā me'rācjārārē weresārā wa'a'a. Tojo weecā ĕaņu niti mūsārē?

⁷ Mūsā basu a'merī uarā, tojo weema'acārā wee'e. Mūsārē ña'arō weesere tojo tu'oña'cā, nemorō añubosa'a. Narē weresārōnojō o'orā, na yajasere ya'yiosārā, tojo tu'oña'cā'ña.

⁸ Mūsā basuta Jesucristore ĕjōpeorā mūsā acawererārē ña'arō wee'e. Na yere yajasa'a.

9 ¿Musã masĩweti? Ña'arõ weerã Õ'acũ tiropu wa'asome. Musã wãcũma'aticã'ña. A'tiro wéerã, u'musepue wa'asome. Ma'mapjia no'o uaro a'metãrãbajaque'atirãnojõ wa'asome. No'o queose yee'quere ëjõpeoma'arãnojõ wa'asome. Numotirã, marãputirã ãpëãrë a'metãrãbajaque'atirãnojõ wa'asome. No'o umua basu ña'arõ weerãnojõ, numia basu ña'arõ weerãnojõ u'musepu wa'asome.

10 Tojo nicã yajari masã, uaripejasebucurãnojõ, que'asebucurã, tu'tisepijarã, weesoose me'rã yajari masã Õ'acũ tiropu wa'asome.

11 Toduporopure musã ni'cãrãrã a'tere tojota weeseticãrã niwũ. Ni'cãrãcãrë acobojo, ducayuno'cãrãpu ni'i. Õ'acũ yarã ni'i. Marĩ wioꝑu Jesú me'rã, tojo nicã Espiritu Santu me'rã Õ'acũ musãrë “Añurã nima”, ni ï'asami.

Marĩ upu Cristo ya upu ni'i nise ni'i

12 Masã a'tiro ucũwuasama: “Marĩ weesĩ'rĩsere no'o uaro weemasĩ'i.” Tojota ni'i, nĩrõ pe'e. Apeye marĩ weesĩ'rĩse marĩrë weetamutisa'a. Marĩ uaro weegu wee'e níꝑũ, tere tojo weewã'ñaticã'rõua'a.

13 Apeye na ucũwuse diacjũ ni'i. A'tiro ni'i: “Ba'ase añu ni'i paagare. Paaga pe'e ba'asãacja ni'i.” Õ'acũ pe'e a'te puaropure pe'ticã weegusami. Apeye pe'e diacjũ niwe'e. Õ'acũ upu wéegũ, a'metãrãbajaque'atiati upure weeticu niwĩ. Marĩ ya upu Jesucristo uaro weeati upu ni'i. Cũ ti upu wioꝑu nimi.

14 Õ'acũ cã tutuaro me'rã marĩ wiogũ ya upũre masõcũ niwĩ. Cũrẽ masõ'caronojõta marĩ upũre masõgũsami.

15 ¿Mũsã masĩweti? Mũsã ya upũ, Cristo ya upũ me'rã a'mesũ'a'a. Marĩ tojo ni'i nĩrã, Cristo ya upũre a'tiro weeta basiowe'e. A'metãrãwapata'ari masõ ya upũ me'rã ti upũre a'mesũ'ota basiowe'e.

16 ¿Masĩweti? Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ a'tiro ojano'wũ: “Ûmũ, numio me'rã nígũ, na pũarã nimirã, ni'cã upũ weronojõ tojasama”, ni ojano'wũ. Tojo weerã mũsã ña'agõ me'rã nĩrã, ña'arã tojasa'a. Co me'rã ni'cã upũ dojorã weesa'a.

17 Ni'cũ Jesucristo marĩ wiogũ me'rã a'mesũ'agũ pe'ema, na pũarãputa ni'cã upũ dojo, ni'cã wãcũse cõosama.

18 Ne ãpẽrãrẽ a'metãrãbajaque'atisere wãcũma'aticã'ña. Apeye marĩ ña'arõ weesere sõ'owaro marĩ upũ me'rã weetisa'a. Marĩ a'metãrãbajaque'atirã pe'e, marĩ upũ warore dojorẽrã wee'e.

19-20 ¿Mũsã masĩweti? Marĩrẽ Õ'acũ Espĩritu Santure o'ócũ niwĩ. Marĩ ya upũ Espĩritu Santu ya wi'i ni'i. Tojo weerã marĩ upũ me'rã no'o ùaro weemasĩwe'e. Jesucristo marĩrẽ ma'ígũ, cũ yarã niato nígũ wẽrĩ wapayecũ niwĩ. Tojo weerã marĩ upũ me'rã Õ'acũ cũ ùaro pe'e weemasĩ'i. A'tiro weecã, ãpẽrã cũrẽ añurõ wãcũrãsama.

7

Nũmotise cjase ni'i

1 Ni'cārōacārē mūsā sērītiña'o'oca pūrīrē yu'tiguti. Numotiticā, marāpūtiticā añucā'a, añurō pe'e.

2 Tojo nimicā, topure pājārā āpērā no'o ɥaro a'metārābajaque'atisama. Tojo weerā ɥmɥa nánucũ numotiroɥa'a. Numia quē'rā nánucũ marāpūtiroɥa'a.

3 ɥmɥa cũ numo me'rā añurō nisetiatio. Co quē'rā cũ me'rā mejārōta nisetiatio.

4 Marāpūtigo a'tiro niticā'to: “Yɥ'uɥ ɥaro weegoti”, niticā'to. Co marāpɥ niyucā, “Cũ ɥaro weegoti”, niatio. Numotigu quē'rā “Yɥ'uɥ ɥaro weeguti”, niticā'to. Cũ numo niyucā, “Co ɥaro weeguti”, niatio.

5 Co a'tiro weeato. Co marāpɥ co me'rā nisī'rīcā, yu'tiatio. Cũ quē'rā core yu'tiatio. Ō'acūrē ñubuerātirā, ticuse numurī “Marī weewɥaranojō weeticā'rā” ni apōca be'ro pūrīcā tojo weeticā'to. Ñubuetu'ajaca be'ropɥ todɥporo niseti'caranojōta marāpɥ me'rā, numo me'rā niatio tja. Tojo weeticā, wācūtutuaticā, wātī mūsārē ña'arō weedutibosami. Āpērā me'rā no'o ɥaro a'metārāma'acā weebosami.

6 Yɥ'uɥ mūsārē a'tere dutibutiase weronojō ucūgũ mejēta wee'e. Mūsā tojo weesī'rīcā, añurōsa'a nīgũ, tojo ni'i.

7 Yɥ'uɥ a'tiro wācū'u. Yɥ'uɥ mūsā nipe'tirārē yu'uɥ weronojō numo marīrā nicā ɥamisa'a. Ō'acũ pe'e masānucūrē na weepōtēoatjere cūucɥ niwī. Āpērārē numo marīdutigu o marāpɥ marīdutigu cūucɥ niwī. Āpērā pe'ere numotidutigu, marāpūtidutigu cūucɥ niwī.

8 Ni'cārōacā mūsā nūmo marīrārē, marāpū marīrārē, wapewia numiarē nigūti. Mūsā yu'u weronojō nūmotiticā, marāpūticā, añu ni'i.

9 Ūmua numia me'rā nisī'rīrā nūcātirānojō nūmotiato. Numia quē'rā mejārōta marāpūtiato. Na nūmoticā, marāpūticā, nemorō añu'u. Na numia me'rā, ūmua me'rā nisī'rīrā, pi'eticā'to.

10 Yu'u marāpūtirārē, nūmotirārē a'tiro duti'i. A'te marī wioḡu dutise ni'i. Yu'u tere were-
tura'a. Numio co marāpūre cō'aticā'to.

11 Cō'agō pūrīcā, apī me'rā nūorēticā'to. Marāpū nimi'cu me'rā apotigo, ni'cōta tojato. Ūmū quē'rā mejārōta cū nūmorē ne cō'aticā'to. Cū quē'rā cū nūmo ní'co me'rā apotiḡu, mejārōta tojato.

12 Āpērāma, yu'u Jesucristo besecū'cu nīgū, yu'u wācūsere a'tiro nigūti. Te wācūse marī wioḡu yu'ure bu'e'que mejēta ni'i. A'tiro nigūti. Ni'cārērā mūsā Jesucristore ējōpeotigore nūmotibosa'a. Co mū'u me'rā ninu'cūsī'rīcā, cō'aticā'ña.

13 Mejārōta ējōpeotigūre marāpūtiḡo quē'rā mū'u me'rā cū ninu'cūsī'rīcā, cō'aticā'ña.

14 Na mūsā me'rā nise ye bu'iri Ō'acū narē añurō weesami. Tojo weerā mūsā pō'rā Jesucristore ējōpeotirā pō'rā weronojō nitisama. Ō'acū mūsā pō'rārē añurō weesami.

15 No'o Jesucristore ējōpeotigū cū nūmorē cō'asī'rīgūnojō pe'e cō'ato. Jesucristore ējōpeotigū quē'rā co marāpūre cō'asī'rīgōnojō cō'ato. Ō'acū marī āpērā me'rā a'mequēse marīrō nisetīcā ūami. Na cō'asī'rīcā, añurōsa'a.

16 Cõ'ano'gõ “Yũ'ure cõ'aticã, yũ'u marãpũre Jesucristore ãjõpeocã weemasĩbopã”, nita basiowe'e. Cõ'ano'gũ quẽ'rã “Yũ'ure cõ'aticã, yũ'u nũmorẽ Jesucristore ãjõpeocã weemasĩbopã”, nita basiowe'e.

17 Tojo nimicã, a'tere yũ'u nipe'tirocjãrã, Jesucristore ãjõpeori curuacjãrãrẽ duti'i. Mũsãnũcũ Õ'acũ mũsãrẽ ne waro beseri curare niseti'caronojõta a'tiro nicã quẽ'rãrẽ nisetiroũa'a.

18 Õ'acũ ni'cũrẽ õ'rẽcju yapa casero yejecõ'ano'cũre besebosami. Cũrẽ besecã, mejãrõta yejecõ'ano'cũ niato. No'o yejecõ'ano'ti'cũre besecã quẽ'rãrẽ, mejãrõta yejecõ'ano'ti'cũ niato.

19 Yejecõ'ano'cũ, yejecõ'ano'ti'cũ nise wapamarĩ'i. Õ'acũ dutisere weese pe'e wapatiyũ'rũnũ'cã'a.

20 Nipe'tirã Õ'acũ besenũ'cãcatero ní'caronojõta ninu'cũcã'rõũa'a.

21 Õ'acũ da'raco'terãrẽ besebosami. Tojo besecã, mũsã da'raco'tesere wãcũque'titicã'ña. Apetero mũsãrẽ mũsã wiorã wijadutirãsama. Aũu ni'i. Na tojo nicãta, wijabaque'oya.

22 Õ'acũ marĩ wioũ Jesucristore ãjõpeodutigu mũsãrẽ besecũ niwĩ. Mũsãrẽ besenũ'cãcaterore da'raco'terã ní'cãrã niwũ. Ni'cãrõacãma a'tiro ni'i. Tojo da'raco'terã nimirã, Jesucristo yarã nitjãrã, da'raco'tesere wija'cãrã weronojõ ni'i. Cũ ye cjasere da'ra'a. Æpẽrã quẽ'rã cũ besenũ'cãrĩ curare da'raco'tetirã nicãrã niwã. Ni'cãrõacãma Jesucristore da'raco'terã weronojõ nima.

23 Õ'acũ musãrẽ ma'ígũ, cũ yarã niato nígu Jesucristo wẽrĩse me'rã wapayecu niwĩ. Tojo weerã masãrẽ da'raco'terã weronojõ niticã'ña.

24 Õ'acũ ne waro besenu'cãcatero musã niseti'caronojõta niña tja. Cũ yarã niña.

25 Nũmo marĩrã, marãpu marĩrã pe'ema Jesucristo dutise marĩ'i. Tojo nimigũ, no'o yu'u basu wãcũse cã'rõ musãrẽ wereguti. Musã yu'ure ãjõpeomasĩ'i. Marĩ wiogu yu'ure pajaña'se bu'iri tojo weemasĩ'i.

26 Yu'u a'tiro wãcũ'u. A'tiro nicã peje pi'etise ni'i. Tojo weerã nũmo marĩrã ní'cãrã nũmotiticã'ña.

27 No'o nũmotigupu ní'cu core cõ'aticã'ña. No'o nũmo marĩgu nũmotisĩ'rĩgu a'maticã'ña.

28 Musã nũmotirã, Õ'acũrẽ yu'rũnu'cãrã mejẽta wee'e. No'o nu'mio quẽ'rã marãputigo Õ'acũrẽ yu'rũnu'cãgõ mejẽta weemo. Tojo nimirõ, catiri umũcore peje pi'etise ni'i. Yu'u na tojo pi'etisere uasãtimisa'a. Tojo weegu a'tere were'e.

29 Acawererã, yu'u musãrẽ a'tiro nisĩ'rĩsa'a. A'tiro nicã peje pi'etise ni'i. Nemorõ ña'arõ wa'atjo cã'rõ du'sa'a. Ni'cãcã me'rã nũmotirã, nũmo marĩrã weronojõ tu'oña'ña. Musã nũmosãnumiarẽ wãcũnrũrõnojõ o'orã, Õ'acũ pe'ere wãcũnrũduti, tojo wa'a'a.

30 Dujasewã'a utiri masã bujawetidojaticã'ña. No'o e'catirãnojõ e'catidojaticã'ña. Musã apeque duusere musã ye warore weronojõ tu'oña'ticã'ña.

31 A'ti umũco pe'tiwã'cãrõ wee'e. Tojo weerã a'ti turi cjasere uputu waro wãcũticã'ña.

32 M̄sārē wācūque'tiro marĩrō nicā ũa'a. N̄mo marĩgũ marĩ wiogu cjasere pũrō wācūn̄r̄sami. Jesucristo ũasere weesĩ'r̄isami.

33 N̄motigu pe'e cũ n̄mo añurō nicā ũagu, a'ti ũm̄co cjasere wācūn̄r̄sami. Cũ n̄mo e'caticā ũasami.

34 Cũ marĩ wiogu ũase quē'rārē weesĩ'r̄isami. Tojo weegu cũ weesĩ'r̄ise p̄aro d̄cawaan̄'cōsami. Numia quē'rārē tojota ni'i. Marāp̄u marĩgō marĩ wiogu ye cjasere pũrō wācūn̄r̄samo. Ō'acũ ũaro dia'cũ weesĩ'r̄isamo. Co wācūsep̄u quē'rārē cũ ũaro wācūsamo. Marāp̄utigo pe'e co marāp̄u añurō nicā ũasamo. A'ti ũm̄co cjasere pũrō wācūn̄r̄samo. Co marāp̄u e'caticā weesĩ'r̄isamo.

35 Ȳu'ũ m̄sārē añurō wa'ato n̄gũ oja'a. Añurō nidutigu, marĩ wiogu ũaro dia'cũ weedutigu oja'a. M̄sārē n̄motisere, marāp̄utisere cā'mota'agu mejēta, tojo ni'i.

36 Ni'cũ cũ macō mu'ñucā ĩ'agũ, a'tiro nibosami: "Ȳu'ũ macōrē añurō weetisa'a. Co marāp̄uticā, añubosa'a", nibosami. Tojo nigũnojō numisoato. Te tojo weese ne ña'arō weese niwe'e.

37 Apĩ pe'e "Numisoroũasato", nitibosami. Cũ tojo weesĩ'r̄ise cūrē añu nibosa'a. "Ȳu'ũ macō marāp̄utisome", nibosami. Cũ tojo nicā, core añurō wa'arosa'a.

38 A'tiro ni'i. Macōrē marāp̄utiduti'cu añurō weegu weesami. Marāp̄utidutitigu pe'e quē'rā totá añurō weeyu'r̄un̄'cāsami. A'tiro ni'i. A'tocatero pi'etise peje ni'i. Tojo weero

marãputiticã, nemorõ añu ni'i.

³⁹ Marĩrẽ dutise a'tiro ni'i. Marãputigo co marãpũ catiri cura cũ me'rã ninu'cũcã'to. Cũ wẽrĩca be'ro co no'o tũ'sagũnojõ me'rã marãputiato, ni'i. Co marãpũ Jesucristore ãjõpeogu niato.

⁴⁰ Yũ'u pe'e a'tiro wãcũ'u. Co apaturi marãputitigo, nemorõ e'catibosamo. Yũ'u quẽ'rã ãpẽrã musãrẽ bu'erã weronojõ Espĩritu Santure cũo'o. Tojo weegu tojo ucũ'u.

8

Wa'icũ di'i na queose yee'quere ãjõpeorã ñubuepeo'quere ba'asama nise ni'i

¹ Musã sãrĩtiña'quere yũ'tiguti. “¿Wa'icũ di'i na queose yee'quere ãjõpeorã ñubuepeo'quere ba'arouati?” nisere yũ'tiguti. Musã “Na ãjõpeose yee'quere wapamarĩ'i, tere masĩtoja'a”, nisa'a. Tojota ni'i, nĩrõ. Tojo nĩrã, a'tiro nĩrã weesa'a: “Ãpẽrã yũ'rũoro masĩyũ'rũnu'cã'a”, nima'acãrã weesa'a. Marĩ ãpẽrãrẽ ma'ĩrã, a'tiro pe'e weesa'a. Nemorõ narẽ Õ'acũrẽ ãjõpeocã weesa'a.

² No'o “Masĩyũ'rũagu ni'i” nigũnojõ ne cã'rõ masĩbutiacã'sami. “A'tiro wee masĩrõũasato”, nitisami.

³ Õ'acũ cãrẽ ma'igũ pe'ema a'tiro nisami: “Yagu nimi. Cãrẽ masĩ'i”, nisami.

⁴ Musã wa'icũ di'i ñubuepeo'quere ba'ase pe'e a'tiro ni'i. Musã nĩrõnojõta na ãjõpeose yee'que wapamarĩ'i. ãpẽrã Õ'acũ weronojõ nĩrãpũa ne marĩma. Cũ ni'cũta nimi.

5 Āpērā cūrē ějōpeotirā pājārā āpērānojōrē ějōpeosama. Ɛ'muarōpɯ nirārē, a'ti nucūcāpɯ nirārē ějōpeosama. Narē marī Ō'acūrē ějōpeoro weronojō tɯ'oña'sama. “Marī wiorā nima”, nisama.

6 Marī pe'e masīno'o, Ō'acū marī pacɯ ni'cūta nimi. Cū nipe'tise a'ti turi cjasere bajurēcɯ niwī. Marī cū yarā cū dutiro weejā ni'i. Tojo nicā Jesucristo quē'rā ni'cūta wiogu nimi. Cū me'rā nipe'tise weeno'caro niwǎ. Marī quē'rārē cū yarā sājācā weecɯ niwī. Tojo weerā marī cū me'rā ninu'cūcā'rāsa'a.

7 Āpērā Jesucristore ějōpeorā, Ō'acū ni'cūta nisere añurō waro masīyɯ'rutērītisama. Na todɯporopɯre queose yee'quere ějōpeose bu'iri tojo nisama. Tojo weerā ni'cārōacārē ñubuepeo'que di'ire ba'arā, a'tiro nisama: “Tere ba'arā, queose yee'quere ějōpeorā wee'e”, nisama. Tojo weerā ějōpeotutuatirā ba'arā, bu'iritirā tɯ'oña'sama. Tojo tɯ'oña'mirā, tojo ba'acā'sama. Te me'rā na wācūsere dojorēsama.

8 Marī ba'ase, marī ba'atise quē'rā marīrē Ō'acūrē nemorō ějōpeocā weewe'e. Marī ba'arā, nemorō añurā wa'asome. Ba'atirā quē'rā, ña'abutiārā wa'asome.

9 Tojo nimicā, añurō weeya mɯsā. Apetero mɯsā no'o ɯaro ba'ama'arā, apī añurō ějōpeotutuatigɯre dojorēbosa'a.

10 A'tiro ni'i. Mɯ'ɯ “Na ějōpeose yee'que wapamarī'i” ni masīmigǎ, na ñubuepeo ba'awɯaropɯ ba'agu wa'abosa'a. Apī ějōpeotutuatigɯ pe'e mɯ'ɯ tojo weesere

ĩ'abosami. Mu'u ba'acã ĩ'agũ, “Queose yee'quere ějõpeogu weemi. Tojo weese ña'a ni'i”, ni wãcũbosami. Tojo wãcũmigũ, mũ'urẽ ĩ'acũugũ, cũ quẽ'rã ba'acã'bosami. Tere ba'agu, “Ñã'arõ weegu wee'e”, nibosami. Cũ tojo wãcũse bu'iri mũ'ũ cũrẽ ñã'arõ weegu wee'e. Tojo weerã añurõ weeya.

11 Mu'u masĩmigũ ba'agu, ějõpeotuatigu pe'ere dojorẽgũ wee'e. Cristo cũ quẽ'rãrẽ wẽrĩbosacu niwĩ. Mu'u ba'ase me'rã mu'u acaweregure dojorẽ'e.

12 Mu'u ba'agu, Cristoreta ñã'arõ weegu wee'e.

13 Marĩ ba'ase me'rã marĩ acaweregure ějõpeotuatigure dojorẽbosa'a. Tojo weeri nĩrã, diacjũta ba'atiyũ'rũocã'rõũa'a.

9

Jesucristo ye quetiwereri masãrẽ na bu'ese wapa wapata'aba'amasĩsama nise ni'i

1 Yũ'u Jesucristo besecũ'ũ'cu ni'i. Āpẽrã cũ besecũ'ũ'cãrã weronojõ weemasĩ'i. Yũ'u quẽ'rã marĩ wiogu Jesure ĩ'awũ. Tojo nicã musãrẽ marĩ wiogu quetire werewũ. Musã tere tu'o ějõpeowũ. Tojo weerã yũ'u Jesucristo besecũ'ũ'cu nisere masĩ'i.

2 Āpẽrã yũ'ure “Cũ Jesucristo besecũ'ũ'cu mejẽta nimi”, nĩrã nisama. Musã pũrĩcã tojo niticã'ña. Yũ'u musãrẽ Jesucristore ějõpeocã weewũ. Tojo nicã musã cũrẽ ějõpeorãrẽ ni'cã curuata nerẽque'acã weewũ. Tojo weese me'rã yũ'u cũ besecũ'ũ'cu nisere masĩ'i.

3 Āpērā yu'ure “Cũ Jesucristo besecũú'cu nitimí” nicã, narẽ a'tiro yu'tinu'cũ'u.

4 Yu'u Jesucristo besecũú'cu ni'i. Tojo weegu yu'u bu'ese wapa na ba'ase ecacã, sî'rîse tîacã, ñe'emasî'i.

5 Apeye quẽ'rârẽ yu'u âpērā Jesucristo besecũú'cãrã, tojo nicã cũ acabijirã weronojõ weemasî'i. Tojo nicã Pedro weronojõ weemasî'i. Ni'cõ numio Jesucristore êjõpeogore numoti, miamasî'i.

6 ¿De'ro wãcũti masã? Āpērā Jesucristo besecũú'cãrã cũ ye quetire wererã, da'ratima. ¿Ûsã dia'cũ Bernabé, yu'u, Jesucristo ye quetire wererã ba'acatisî'rîrã da'radu'umasîtisari?

7 Surara cũ ba'asere cũ basu wapayetisami. Cũ wiorã cãrẽ ecasama. Æ'sere otegu te dũcare ba'asami. Oveja co'tegu quẽ'rã oveja õpẽcõ me'rã wee'quere ba'asami.

8-9 Yu'ure “Masã wãcũse dia'cãrẽ weremi”, niticã'ña. Õ'acũ ye queti ojãca pũrîpũ Moisé Õ'acũ duti'quere a'tiro nicu niwĩ: “Wecu trigo ãrũagũ, tuumajãmisutuasami. Cũ ba'asî'rîgũ, ba'ato. A'tiro weeticã'to. Trigore ba'ari nirã, useropũ tuusãarĩ be'tore tuusãaticã'ña”, nicu niwĩ. Õ'acũ tere nígũ, wecua se'sarore wãcũticu niwĩ.

10 Cũ tere nígũ, ãsã cũ ye quetire wererãrẽ queose o'osî'rîgũ tojo nicu niwĩ. A'tiro ni'i. Di'tare se'ecũumã'tã'cu, apĩ trigore ãrũagũ na ote'que dũcare na pũarã dũcawaatjere wãcũyurã, da'rasama.

11 Æ'sã masãrẽ Jesucristo ye queti wererã oteri masã weronojõ niwũ. Oteri masũ te otese dũcare

miisami. Tojo weerã musã ãsãrẽ apeyenojõ o'ocã, aũu ni'i.

12 Musã ãpẽrãmarĩcãrẽ tojo o'osa'a. Ësã pũrĩcãrẽ tjãsa'a.

“Ësãrẽ o'oya”, nímasĩ'i. Tojo nimirã, “O'oya”, ne niwe'e. Tojo nírónojõ o'orã, su'tinojõ, ba'asenojõ moorã, tojo nu'cãcã'wũ. A'tiro wãcũwũ: “Marĩ sãrĩcã pe'ere, Cristo ye quetire uatibosama”, ni wãcũwũ. Tojo weerã apeyenojõ marĩcã ĩ'arã, tojo nu'cãcã'wũ.

13 ¿Musã masĩweti? Õ'acũ wi'ipũ da'rarã masã Õ'acũrẽ ějõpeorã ba'ase miiti cũu'quere ba'asama. Na wa'icũrãrẽ wẽjẽ ĩjũamorõpeowũaropũ da'rarã, te di'ire ba'asama.

14 A'te weronojõ Jesucristo ye queti wererã quẽ'rãrẽ “Na te da'rãse me'rã wapata'aba'ato”, nicũ niwĩ marĩ wiogũ.

15 Tojo nimicã, yũ'u ne ni'cãti a'tere niticãti. Tojo nicã ni'cãrõacã quẽ'rãrẽ musãrẽ apeyenojõ o'odutigũ mejẽta tojo oja'a. Ëjaboa wẽrĩmigũ, musãrẽ were'que wapa wapaseesome.

16 Yũ'u Jesucristo ye quetire weregũ, tere werese bu'iri “Ãpẽrã yũ'ruoro aũuyũ'runũ'cã'a”, niwe'e. Te yũ'u da'rãse ni'i. Yũ'u tere wereticã, ña'arõ wa'abosa'a.

17 Tojo weegũ yũ'u uaro me'rã weregũ, wapata'abopã. Yũ'ure weredutisere weegũ, Õ'acũ cũu'quere weegũ wee'e. Cũ yũ'ure wapayegũsami.

18 Yũ'u Jesucristo ye quetire weregũ, wapata'aba'amasĩ'i. Tojo weeta basiomicã, “Wa-

payeya”, niwe'e. Yu'u wapata'ase a'tiro ni'i. Jesucristo masãrẽ yu'ruomi nise quetire weregu, e'cati'i. Tere weregu, wapasewe'e. Tereta yu'u wapata'a.

19 Masãrẽ yu'u bu'esere tu'oato nígu a'tiro wee'e. Ne ni'cũrẽ da'rawã'ñaco'tegu nitimigũ, nipe'tirãrẽ da'rawã'ñaco'tegu weronojõ tu'oña'a. Pãjãrã Cristo yarã sãjãcã uasãgu, tojo wee'e.

20 Judío masã tiropu nígu, na Jesure ãjõpeocã uasãgu na weronojõta niseti'i. A'tiro ni'i. Judío masã Moisé dutise doca nima. Õ'acũ yu'ure te dutise doca nidutitimi, níguã. Mejõ na Jesucristore ãjõpeocã uasãgu yu'u quẽ'rã na weronojõ Moisé dutise doca weronojõ ni'i.

21 Judío masã nitirã quẽ'rãrẽ Moisé dutisere masãtirã, na Jesucristore ãjõpeocã uasãgu na weronojõ niseti'i. Tojo nisetimigũ, “Õ'acũ dutisere weetigu ni'i”, niwe'e. Cristore ãjõpeotjãgu, Õ'acũ dutisereta wee'e.

22 Yu'u ãjõpeotutuaturã me'rã nígu, na Jesucristore ãjõpeocã uasãgu na weronojõta wee'e. “Masãpe'ocã'a”, niwe'e. Tojo weegu nipe'tirãrẽ “¿Yu'u de'ro weecã na yu'rusã'rĩmitina?” nígu, na weewuasenojõrẽta weeseti'i.

23 Jesucristo ye quetire weregu, na tu'oato nígu tojo wee'e. Cũ ye queti añuse ni'i. Yu'u nipe'tirã tere masãcã u'a. Jesucristo narẽ yu'ruose yu'u wapata'ase ni'i.

24 A'tere queose me'rã were'e. Omawapata'ari masã nipe'tirã omasama. Nipe'tirã omamirã, ni'cũta wapata'asami. Masã tere

masĩ'i. Musã quẽ'rã nipe'tirã wapata'asĩ'rĩrã, wapata'ari masũ weronojõ omaña. Musãrẽ Õ'acũ o'oatjere wapata'asĩ'rĩrã, cũ ɥaro weeya.

²⁵ Nipe'tirã na omati ɥɥporo añurõ omabu'esama. Tojo weerã na queoro ba'asama. Na upɥre dojorẽsere weetisama. Na pũrĩ me'rã wéeca be'tore wapata'asĩ'rĩrã, tojo weeyusama. Ti be'to maata boadija wa'asa'a. Marĩ quẽ'rã Õ'acũ ɥatisere, ña'asere du'urã, Õ'acũ yere wee'e. Cũ o'oatje wapata'asĩ'rĩrã, tojo wee'e. Cũ o'ose ne pe'tisome.

²⁶ Tojo weegũ yũ'ũ omarĩ masũ weronojõ queoro wee'e. Wãcũtimigũ, tojo weema'awe'e. Yũ'ũ weeatjere wãcũyu'u.

²⁷ Yũ'ũ ɥaro dia'cũ weewe'e. Ña'arõ ɥaripejasere weewe'e. Wãcũtutua'a. Tojo weeticãma, Jesucristo ye quetire ãpẽrãrẽ werecã, Õ'acũ yũ'ũre "Añurõ weewũ", nitibosami. Añuse yũ'ũre o'obo'quere o'otibosami.

10

Dɥporocjãrã weronojõ weeticã'ña nise ni'i

¹ Jesucristore ẽjõpeorã, musãrẽ a'tere musã masĩcã ɥasa'a. Õ'acũ ỹsã Israe curuacjãrã ñecũsumũa me'rã nicũ niwĩ. Cũ o'óca curua o'mecurua me'rã na ɥɥporo ɥ'mũtãcũ niwĩ. Nipe'tirã cãrẽ siruturã, pajiri maa aco sã'arĩ maajo decopũ pẽ'acãrã niwã.

² Na o'mecuruare sirutu'cãrã ti maarẽ pẽ'a'cãrã nipe'tirã wãmeyeno'cãrã weronojõ

tojacārã niwã. Te me'rã na Moisé yarã sãjãcārã niwã.

³ Na nipe'tirã Õ'acũ o'o'que u'muse cjase maná wãmetisere ba'acārã niwã.

⁴ Nipe'tirã aco Õ'acũ o'o'quere ùtãgãpũ ní'quere s'ĩrĩcārã niwã. Cristo ùtãgã aco wi-jaacaga weronojõ nimi. Cũ na nipe'tirãrẽ co'tegũ, nipe'tiropũ ba'patiwã'cãcũ niwĩ.

⁵ Narẽ tojo weemigũ, Õ'acũ pãjãrãrẽ tũ'saticũ niwĩ. Cũrẽ yũ'rũnũ'cãcã ĩ'agũ, tojo weecũ niwĩ. Te ye bu'iri na yucũ marĩrõpũ wa'arã, pãjãrã boabajaque'aticārã niwã.

⁶ Narẽ tojo wa'a'que marĩrẽ queose weronojõ ni'i. Marĩrẽ na ña'arõ wee'caro weronojõ weedutitiro tojo wa'acaro niwũ.

⁷ Tojo weerã ãpẽrã na yee'quere ëjõpeoticã'ña. Todũporocjãrã weronojõ weeticã'ña. Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ wecũ queosere ëjõpeorã da're'quere a'tiro ojano'wũ: "Masã ba'a, s'ĩrĩcārã niwã. Tu'ajanũ'cõ, na no'o ɯaro bosenuũ nũ'cãcãrã niwã."

⁸ Marĩ na weronojõ no'o ɯaro a'metãrãbajaque'atiticã'rã. Nãmarĩcã tojo wee'que wapa ni'cã nũnũ veintitrẽs mil wẽrĩcārã niwã.

⁹ Na marĩ wioꝑũ Õ'acũrẽ ña'arõ ucũcārã niwã. Õ'acũ marĩrẽ co'tetimi nĩrã, cũrẽ uacã weecārã niwã. Marĩ na wee'caronojõ weeticã'rã majã. Nãmarĩcã tere wéerã, pãjãrã aña cũ'rĩwẽjẽno'cãrã niwã.

¹⁰ Tojo nicã musã Õ'acũ me'rã na wee'caronojõ tũ'satirã, niticã'ña. Na tojo weecã ĩ'agũ, Õ'acũrẽ wereco'tegũ u'musecjũ narẽ wẽjẽcõ'acu niwĩ.

11 Õ'acũ marĩrẽ masĩdutigu narẽ tojo weecu niwĩ. Marĩ a'tocaterocjãrãrẽ a'ti umaco dujawã'cãrõ wee'e. Õ'acũ duporocjãrãrẽ bu'iri da'recu niwĩ. Te bu'iri da're'quere cũ ye queti ojãca pũrĩpu ojaduticu niwĩ. Marĩrẽ na weronjõ ña'arõ weedutitigu tojo weecu niwĩ.

12 No'o "Yũ'ũ pũrĩcã añurõ ãjõpeo'o, ña'arõ weesome" nigũnojõ tu'omasĩña. Apetero weegu mũ'ũ ña'arõ weebosa'a.

13 Apetero marĩ basu ña'arõ weesĩ'rĩsa'a. O apetero wãtĩ marĩrẽ ña'arõ weedutisami. Marĩ dia'cũ mejẽtare tojo wa'a'a. Nipe'tirãrẽ tojo wa'asa'a. Õ'acũ pe'e cũ "Weeguti" ní'quere weeticã weetisami. Cũ marĩ ña'arõ weesĩ'rĩcã, nu'cãto ní'gũ marĩrẽ weetamusami. Tojo weerã marĩ ña'arõ weebo'quere weewe'e.

14 Tojo weerã Jesucristore ãjõpeorã yũ'ũ mairã, mũsã na yee'cãrãrẽ ñubuepeoropũ ne wa'aticã'ña. Tere ne cã'rõ ãjõpeoticã'ña.

15 Mũsãrẽ masãrẽ weronjõ ucũ'u. Mũsã basu yũ'ũ ucũsere tu'oña'ña.

16 Marĩ põtẽrĩrã, sĩ'rĩrĩ pa sĩ'rĩse duporo Õ'acũrẽ e'catise o'o'o. Ti pare sĩ'rĩrã, Jesucristore bu'ipejatamu'u. Cũ marĩrẽ wẽrĩbosagu, cũ dí o'maburocu niwĩ. Tojo nicã pãgãrẽ ducawaa ba'arã, ni'cã curua, ni'cã upũ wa'a'a. Tere ba'arã, Cristo curusapu wẽrĩ'quere bu'ipejatamu'u.

17 Marĩ pãjãrã nimirã, ni'cãgã cjase pãrẽ ba'a'a. Tojo weerã marĩ ni'cã curua, ni'cã upũ weronjõ ni'i.

18 Israe curuacjãrãrẽ wãcũña. Na Õ'acũrẽ

ējōpeorā, wa'icūrārē ũjũamorōpeosama. Te di'ire ba'asama. Tere ba'arā, na Ő'acūrē bu'ipejatamusama.

¹⁹ Musārē a'tiro nigũti. Yu'u masā na yee'que pe'ema “Wapati'i”, nigũ mejēta wee'e. Wa'icu di'i na yee'cārārē wējē ñubuepeo'que quē'rārē a'tiro nigũti: “Apeye di'i weronojō ni'i”, nigũ mejēta wee'e.

²⁰ Tojo nitimigũ, a'tiro ni'i. Ő'acūrē ējōpeotirā na yee'cārārē wa'icūrā wējē ñubuepeorā, wātīarē ējōpeorā weema. Ő'acũ mejētare ējōpeoma. Na tojo weecā, musā na me'rā nerē ba'arā, wātīa me'rā bu'ipejatamurā wee'e. Musā tojo weecā ũawe'e.

²¹ Marī pōtērīrā, marī wioḡu ya pare sī'rī'i. Cūrē bu'ipejatamurā, cũ yere ba'a'a. Na yee'quere ñubuepeowuaropu cjase pe'e na o'ose te sī'rīse, te ba'ase wātīa ye ni'i. Tojo weerā musā marī wioḡure bu'ipejatamurā, cũ yere ba'arā, wātīa ye pe'ere ba'ata basiowe'e. Wātīa yere ba'arā, narē bu'ipejatamubosa'a.

²² Marī, wātīarē bu'ipejatamurā, marī wioḡu Ő'acūrē doecā weebosa'a. Cũ marī me'rā uacā, marī pōtēotisa'a. Cũ tutuagũ nimi.

Marī ũaro dia'cũ wéérā, āpērārē ma'itibosa'a nise ni'i

²³ Masā a'tiro ucũwuasama: “Marī weesī'rīsere no'o ũaro weemasī'i.” Tojota ni'i, nīrō. Apeye marī weesī'rīse marīrē weetamutisa'a. Marī ũaro wéérā, āpērārē Ő'acūrē nemorō ējōpeocā weetibosa'a.

24 Āpērārē añurō wa'acã ʉasārōʉa'a. Marĩ ye dia'cūrē wãcũnarũticã'rōʉa'a.

25-26 Ō'acũ ye queti ojáca pūrĩpũ a'tiro ojano'wũ: “Nipe'tise a'ti turipũ nise marĩ wiogu ye ni'i”, ni ojano'wũ. Nipe'tise ba'ase Ō'acũ wee'que ni'i. Tojo niyucã, nipe'tisere ba'amasĩ'i. Tojo weerã ba'ase duawuaropũ duasere no'o ʉaro duuba'aya. Mũsã bu'iritirã tũ'oña'rĩ nírã, “¿Na queose yee'cãrãrē ñubuepeo'que di'i niti?” ni sērĩtiña'ticã'ña.

27 Apetero weegu ni'cũ Jesucristore ějõpeotigu mũsãrē cũ tiropũ ba'adutibosami. Mũsã cũ tiropũ wa'asĩ'rĩrã, nipe'tise cũ ecasere ba'aya. Mũsã bu'iritirã tũ'oña'rĩ nírã, “¿A'te de'ro wee'que di'i niti?” ni sērĩtiña'ticã'ña.

28 Topũ nirĩ cura ni'cũ Jesucristore ějõpeogu mũsãrē a'tiro nibosami: “A'te queose yee'cãrãrē na ñubuepeo'que di'i ni'i”, nibosami. Cũ tojo nicã, te di'ire ba'aticã'ña. Cũ mũsã ba'acãma, mejęcã wãcũbosami. Tojo wãcũticã'to nírã tojo weeya.

29 Tojo nígũ, cũ wãcũsere ucũgũ wee'e. Mũsã wãcũse mejětare ucũ'u. Marĩ a'tiro nibosa'a: “Apĩ ña'arō tũ'oña'se bu'iri ¿de'ro weeacjũ yũ'u weesĩ'rĩsere dũcayubosau?”

30 Yũ'u ba'asere Ō'acūrē e'catise o'ocã, āpērã yũ'u ba'asere mejęcã nímasĩtisama”, nibosa'a.

31 A'tiro ni'i. Marĩ ba'ase, sĩ'rĩse me'rã añurō weecãma, añu ni'i, añurō. Mejõ a'tiro ʉa'a. Nipe'tise marĩ āpērārē ějõpeocã weecã, añu nisa'a. Tojo weecã, nipe'tirã Ō'acūrē e'catipeorãsama.

³² Musã weese me'rã nipe'tirã Õ'acũ yarãrẽ, judío masãrẽ, judío masã nitirãrẽ ña'arõ weecã weeticã'ña.

³³ Yũ'u weronojõ weeya. Nipe'tise yũ'u weese me'rã Õ'acũ yarãrẽ añurõ weesĩ'rĩ'i. Nipe'tirã Jesucristore ãjõpeocã uasãgũ na tũ'sasere weenu'cũsĩ'rĩ'i. Yé pe'ere añurõ weesĩ'rĩwe'e. Æpẽrã ye pe'ere na yũ'rũcã uasãgũ wãcũnrũ'u.

11

¹ Musã quẽ'rã yũ'u weronojõ weeya. Cristore yũ'u siruturonojõta yũ'ure sirutuya.

Numia na ñubuewuaropu weewhase ni'i

² Yũ'ure musã wãcũcã, yũ'u bu'e'quere queoro weecã tũ'ogu, e'cati'i.

³ Apeyenojõ musãrẽ masĩcã u'a. Cristo umuanucũrẽ na dupoá nimi. Æmu pe'e numio dupoá nimi. Õ'acũ quẽ'rã Cristo dupoá nimi.

⁴ Æmu Õ'acũ wi'ipu ñubuegu, cũ dupoapu su'ti caserore pesatisami. Tojo nicã Õ'acũ wereduti'quere wereturiagu, pesatisami. Pesagu pũrĩcã, bopoyoro weegu weebosami. Cũ tojo wéegu, marĩ wioгу Jesucristore wiopesase me'rã ãjõpeotibosami.

⁵ Numio pũrĩcã ñubuego, dupoapu su'ti caserore pesasamo. Tojo nicã Õ'acũ wereduti'quere wereturiago, mejãrõta weesamo. Co pesatigo, bopoyoro weego weebosamo. Æmu weronojõ weebosamo. Co marãpure, co wioгure yũ'rũnu'cãgõ weesamo. Poarire seecõ'a wũjaweenoc'o weronojõ nibosamo.

6 Co pesaticã, diacjũta co poarire seecõ'a wujaweepe'ocã'rõua'a. Tojo weesĩ'rĩtigo, bopoyo ni'i nígõ, pesato.

7 Æmu pe'e pesaticã'rõua'a. Cũ Õ'acũ weronojõ wioꝝu nimi. Æmu Õ'acũ wioꝝu nimi nisere ĩ'omi. Numio pe'e æmu wioꝝu nimi nisere ĩ'omo. Tojo weego co su'ti caserore pesaroua'a.

8 Ne waropu Õ'acũ æmure wéegũ, numio ya õ'a me'rã weeticu niwĩ. Numio pe'ere æmu ya õ'a me'rã weecu niwĩ.

9 Õ'acũ numiorẽ æmure weetamudutigũ weecu niwĩ. Æmu pe'ema numiorẽ weetamuacju mejõtare weecu niwĩ.

10 Tojo weerã numia musã nerẽwuaropure nĩrã, su'ti caserore pesaroua'a. Tojo weego co æmu dutise doca nisere ĩ'osamo. Apeye quẽ'rãrẽ Õ'acũrẽ wereco'terã æ'mæsepũ nĩrã co tojo weesere ĩ'asama.

11 Tojo nimicã, marĩ Jesucristore ejõpeorã a'merĩ weetamu'u. Æmu numia weetamuse marĩrõ nĩmasĩtisama. Numia quẽ'rã æmu weetamuse marĩrõ nĩmasĩtisama.

12 Diacjũta ni'i. Õ'acũ numiorẽ æmu ya õ'a me'rã weecu niwĩ. A'te quẽ'rã diacjũ ni'i. Æmu numiapure bajuasama. Nipe'tirã Õ'acũ weeno'cãrã dia'cũ nima. Cũ narẽ de'ro wee nisetiatjere weecu niwĩ.

13 ¿Musã de'ro wãcũti? Numia na Õ'acũ wi'ipũ Õ'acũrẽ sãrĩrã, dũpoapũ su'ti casero pesaticã ¿añuti? Añuwe'e.

14 Nipe'tirã masĩno'o. Æmu poanũ'mo yoacã, bopoyo ni'i.

15 Numia pe'e co poanũ'mo yoacã, añuyũ'rũa'a. Masĩno'o. Co dũpoare ma'masu'ago poanũ'morẽ o'masamo. Su'ti casero pesago weronojõ weesamo.

16 Yũ'ũ ucũsere "Tojo niwe'e" nigũnojõrẽ a'tiro nigũti. "Ûsã, tojo nicã ãpẽrã Jesucristore ãjõpeorã apeye weesetisenojõpũma masĩnemoña marĩ'i", nigũti.

Miinerẽba'arã queoro weeti'que ni'i

17 Ni'cãrõacã musãrẽ apeye oja'a. Tere ojagũ, "Añurõ weerã wee'e", nigũ mejẽta wee'e. Musã nerẽrã, añurõ weeboronojõ o'orã, mejõ pe'e dojorẽaporo.

18 Musãrẽ a'tiro nimũ'tãgũti. Musã nerẽwuarã, dũcawatisa'a. Musã tojo weese quetire tũ'owũ. Yũ'ũ tũ'oña'cã, a'te queti diacjũta nisa'a.

19 Musã a'tiro ni wãcũsa'a: "Marĩ dũcawatiwjarõa'a. Te me'rã ¿noa pe'e Jesucristo yarã waro nitito? nisere ã'orãsa'a", nisa'a.

20 Musã dũcawatise ye bu'iri miinerẽba'arã, marĩ wiogũ cã bu'erã me'rã ba'atũo'caro weronojõ queoro etiba'atisa'a.

21 Musã ba'ase miasere no'o uaro ba'anũ'cãsa'a. Pajiro ba'a, sĩ'rĩ, que'asa'a. ãpẽrã pe'e ba'atirã ãjaboasama.

22 ¿Musã wi'seri mooti? Te wi'seripũ ba'a, sĩ'rĩbosa'a. No'o uaro wéerã, musã nerẽwuasere wapamarĩ'i, nirã wee'e. Ba'ase moorãrẽ bopoyoro yũ'rũcã weerã wee'e. ¿De'ro nibosau musãrẽ? A'tere musãrẽ "Añurõ weerã wee'e", niwe'e.

*Jesucristo cã bu'erãrẽ sũ'ori ba'atũo'que ni'i
(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)*

²³ Yũ'u musãrẽ bu'e'quere marĩ wioꝝũ yũ'ũre bu'ewĩ. A'tiro ni'i. Jesũ cũrẽ ĩ'atu'tirãpũre o'oaťji ñamita Jesũ pãrẽ mii,

²⁴ Ő'acũrẽ e'catise o'ocũ niwĩ. Tu'ajanũ'cõ, tigare cũ bu'erãrẽ dũcawaacũ niwĩ. Be'ro narẽ nicũ niwĩ: "A'te yũ'u upũ ni'i. Yũ'u musã ye niatjere wẽrĩbosagũti. A'tiro yũ'u ni'cãrõacã wee'caronojõ weenu'cũcã'ña. Tere wéerã, yũ'u musãrẽ wẽrĩbosasere wãcũña", nicũ niwĩ.

²⁵ Na ba'áca be'ro sĩ'rĩrĩ pare mii, narẽ nicũ niwĩ: "Musã ye niatjere yũ'u wẽrĩgũti. Yũ'u wẽrĩcã, yé dí o'mabũrorosa'a. Ő'acũ dũporopũ musã me'rã 'A'tiro apogũti', nicũ niwĩ. Cũ ní'caronojõta yé dí me'rã musã me'rã apogusami. Musã nipe'tisetiri ti pare sĩ'rĩsetirinũcũ yũ'ũre wãcũña", nicũ niwĩ.

²⁶ A'tiro ni'i. Musã pãrẽ ba'arã, ti pare sĩ'rĩrã, marĩ wioꝝũ cũ marĩrẽ wẽrĩbosa'quere ĩ'onu'cũrã wee'e. Téé cũ apaturi a'ticãpũ musã tojo weenu'cũcã'rãsa'a.

*Põtẽrĩse dũporo marĩ weesetisere
wãcũmũ'tãdutise ni'i*

²⁷ Marĩ wioꝝũ Jesucristo põtẽrĩdutisere wiope-sase marĩrõ pãrẽ ba'ama'agũnojo, ti pare sĩ'rĩma'agũnojo bu'iri cũomi. Cũ wẽrĩsere, cũ ye díre mejõ nise weronojõ tũ'oña'sami.

²⁸⁻²⁹ A'tiro ni'i. Marĩ Jesucristore ějõpeorã nerẽwuarã, ni'cã curua, ni'cã upũ ni'i. Marĩ wioꝝũ ya upũ ni'i. Marĩ tere queoro wãcũtimirã, pãrẽ ba'a, ti pare sĩ'rĩcã, Ő'acũ

bu'iri da'resami. Tojo weerã nipe'tirã marĩ põtērĩati dũporo marĩ weesere ħña'arõ weecãti? nĩrã, wãcũmũ'tãrõũa'a. Tojo wéeca be'ropũ pãrẽ ba'a, ti pare s'ĩrĩmasĩ'i.

³⁰ Mũsã tojo weetise ye bu'iri pãjãrã dutiti, tutuatima. Ni'cãrẽrã wẽĩatojama.

³¹ Marĩ põtērĩse dũporo wãcũmũ'tãcãma, Õ'acũ tojo bu'iri da'retibosami.

³² Marĩ wiogu añurõ weeato nígũ marĩrẽ bu'iri da'rewe'osami. Cũ marĩrẽ, ãpẽrã cũrẽ ějõpeotirã me'rã pecame'epũ wa'acã uatimi. Tojo weegu ña'arõ weesere du'udutigũ marĩrẽ bu'iri da'rewe'omi.

³³ Tojo weerã, acawererã, miinerẽba'arã, a'tiro weeya. Ni'cãrõ me'rã ba'arãtirã, yucueya.

³⁴ No'o ujaboagũnojõ cũ ya wi'ipu ba'ato. Tojo weecã, Õ'acũ mũsã añurõ nerẽcã ĩ'agũ, bu'iri da'reesome. Apeyema mũsã tiropũ wa'agũ, apogũti.

12

Masãncũ weemasĩsere Espĩritu Santu o'ose ni'i

¹ Acawererã, Espĩritu Santu mũsãrẽ Õ'acũ yere weemasĩatjere o'omi. Mũsãrẽ tere queoro masĩcã u'a.

² Mũsã masĩ'i, Jesucristore ějõpeose dũporo masã yee'quere no'o uaro ějõpeosirutucãrã niwũ. Na yee'que catise mejẽta nicaro niwũ. Ucũticaro niwũ.

³ Mũsã masĩticãrã niwũ. Te bu'iri a'tiro masĩcã u'a. Ne ni'cũ Espĩritu Santure cũogu Jesure a'tiro nímasĩtisami: "Pecame'epũ wa'abata'to",

nímasītisami. Tojo ucũgũ pũrĩcã Espíritu Santu o'ose me'rã mejęta ucũsami. Apĩ “Jesú marĩ wiogũ nimi” nígũ, cũ pũrĩcã Espíritu Santure cũomi. Espíritu Santu moogũ tojo nímasītibosami.

⁴ Marĩrẽ Espíritu Santu cũ weemasĩse o'osere mejęcã dia'cũ đucawaasami. Tere Espíritu Santu ni'cũta o'omi.

⁵ Cũ o'ose me'rã marĩ wiogũ Jesucristo marĩrẽ mejęcã dia'cũ da'radutisami. Tojo da'radutimigũ, Jesucristo ni'cũta nimi.

⁶ Cũ dutisere wéerã, mejęcãrĩ dia'cũ weesa'a. Ō'acũ ni'cũta nipe'tirã marĩ weesere añurõ wa'acã weesami.

⁷ Espíritu Santu cũ o'ose me'rã marĩnucũrẽ cũ marĩ me'rã nisere ĩ'osami. Cũ o'ose me'rã marĩ nipe'tirã Jesucristore ějõpeori curuacjãrãrẽ a'merĩ añurõ weemasĩ'i.

⁸ A'tiro ni'i. Āpěrãrẽ cũ masĩse o'ose me'rã ucũme'rĩcã weesami. Āpěrãrẽ mejãrõta cũ me'rã Ō'acũ ye queti o'jaca pũrĩpũ oja'quere tũ'omasĩ, wereme'rĩcã weesami.

⁹ Āpěrãrẽ cũta tja ějõpeoyũ'rũnũ'cãsere o'osami. Tojo nicã Āpěrã duititãrẽ yũ'rũomasĩsere o'osami.

¹⁰ Āpěrã cũ tutuaro me'rã añuse weeĩ'omasĩsama. Āpěrãrẽ Ō'acũ were'quere wereturiamasĩsere o'osami. Āpěrãrẽ “¿Noa wãtĩ me'rã nisoo ucũti? ¿Noa Espíritu Santu me'rã diacjũ ucũti?” ni besemasĩsere o'osami. Espíritu Santu Āpěrãrẽ apemasã yere masĩtimirã ucũcã weesami. Āpěrã na ucũcã masĩtimirã,

wereturiamasĩsama.

¹¹ Espĩritu Santu cũ ɥaro cũ o'osĩ'rĩsere marĩnucũrẽ ducawaasami. Marĩrẽ mejẽcãrĩ dia'cũ weesetiatjere ducawaasami. Cũ ni'cũ nimigũ, tojo weesami.

Marĩ pãjãrã nimirã, ni'cã curua, ni'cã uputa ni'i nise ni'i

¹² Marĩ upɥ ni'cã upɥ nimirõ, peje ducawati'i. Tojo ducawatimirõ, ni'cã uputa ni'i. Cristo quẽ'rã tojota nimi. Pãjãrã cũrẽ ẽjõpeoma. Na pãjãrã nimicã, cũ upɥ weronojõ ni'cã curua cũ me'rã nima.

¹³ A'tiro ni'i. Marĩ cũrẽ ẽjõpeorã nipe'tirã judío masã, judío masã nitirã, ãpẽrãrẽ da'rawã'ñaco'teri masã, da'rawã'ñaco'tetirã Espĩritu Santu ni'cũ me'rãta wãmeyeno'wũ. Tojo weerã ni'cã upɥ ni'i. Marĩ nipe'tirãputa Espĩritu Santureta ɥo'o.

¹⁴ Ni'cã upɥ peje ducawatise ɥocã'a.

¹⁵ Marĩ dũ'pocã ucũrĩ dũ'pocã nĩrõ, a'tiro nibosa'a: "Omocã niwe'e. Tojo weegɥ marĩ upɥ cjase niwe'e." Tojo nise ye bu'iri dũ'pocã upɥɥ niticã weewe'e. Toputa wã'ña'a.

¹⁶ Marĩ o'mepero a'tiro ucũbosa'a: "Capea niwe'e. Tojo weegɥ marĩ upɥ cjase niwe'e." Tojo nise ye bu'iri o'mepero upɥɥ niticã weewe'e. Toputa wã'ña'a.

¹⁷ Marĩ upɥ capeajo dia'cũ nicã, ¿de'ro wee marĩ tũ'obosau? Marĩ upɥ o'meperojo dia'cũ nicã, ¿de'ro wee marĩ wĩjĩña'bosau?

¹⁸ Ô'acũ marĩ upɥre wee'cɥ pe'ema cũ ɥaro me'rã nipe'tisere queoro cũucɥ niwĩ.

19-20 Ni'cã upu peje ducawatise cu'o. Tojo nimirõ, ni'cã uputa ni'i. Peje ducawatise móórõ, ni'cã upu niwe'e. Marĩ Jesucristore ãjõpeorã ni'cã uputa ni'i.

21 Capea omocãrẽ “Mu'arẽ uatisa'a”, nímasĩtisa'a. Dupoa quẽ'rã du'pocãrĩrẽ “Uatisa'a”, nímasĩtisa'a.

22 A'tiro pe'e ni'i. Marĩ upu cjase nipe'tisere ua'a. Marĩ upupure apeye mejõ nise ni'i. Tojo nimicã, te marĩcã, catimasĩtisa'a.

23 Marĩ apeye upu cjasere mejõ nise tu'oña'a. Tojo weerã tere añurõ bajuato nĩrã añurõ apo'o. Apeye quẽ'rãrẽ masã i'aticã'to ni, bopoyasãrã, su'ti sãñacã'mota'a'a.

24 Apeye nemorõ añurõ bajuse me'rã pe'ema tojo weewe'e. Õ'acũ marĩ upu cjasere añurõ apocu niwĩ. Ni'cã uputa añurĩ upu niato nígu tojo weecu niwĩ. Marĩ mejõ nise tu'oña'senojõrẽ añurõ wãcũcã weecu niwĩ. Te weronojõ marĩ mejõ nígu tu'oña'gũrẽ marĩrẽ añurõ wãcũcã weemi.

25 Cũ tojo wéegu, nipe'tise marĩ upu cjasere ni'cãrõnojõ a'merĩ weetamudutigu tojo cũucu niwĩ.

26 Marĩ upupure ni'cãrõ pũrĩno'cã, nipe'tiropu se'sa wa'a'a. No'o ni'cãrõ añurõ wa'acã, nipe'tiropu añurõ tu'oña'a.

27 Tojo nígu, a'tiro nígu wee'e. Marĩ Cristore ãjõpeorã cũ ya upu weronojõ ni'i. Marĩnacũ cũ ya upucjãrã ni'i.

28 Õ'acũ marĩ upu cjasere ducawaacu niwĩ. Cũ tojo wee'caronojõ Jesucristore ãjõpeori curu-acjãrãrẽ a'merĩ weetamatjere cũucu niwĩ. Ne

waro Jesucristo besecúú'cārārē nipe'tirā bu'ipɔ besecúú'cɔ niwĩ. Na be'rocjārā Õ'acũ were-duti'quere wereturiari masārē cūucɔ niwĩ. Na be'rore Õ'acũ ye quetire bu'eri masārē cūucɔ niwĩ. Be'ro añuse, mejēcā bajusere wee'orĩ masārē cūucɔ niwĩ. Na be'rore dutitirārē yɔ'rɔori masārē, weetamurĩ masārē, tojo nicā dutiri masārē cūucɔ niwĩ. Nipe'tirā be'ro apemasā yere masĩtimirā ucũrĩ masārē cūucɔ niwĩ.

²⁹ Masĩno'o. Marĩ nipe'tirārē mejārōta weedutigɔ cūuticɔ niwĩ. Marĩ nipe'tirā Jesucristo besecúú'cārā niwe'e. Nipe'tirā Õ'acũ yere wereturiari masā niwe'e. Nipe'tirā Õ'acũ ye quetire bu'eri masā niwe'e. Nipe'tirā añuse mejēcā bajusere wee'omasĩwe'e.

³⁰ Nipe'tirā dutitirārē yɔ'rɔomasĩwe'e. Nipe'tirā apemasā ye ucũsere ucũwe'e. Nipe'tirā na tojo ucũcā tɔ'otimirā, wereturiamasĩwe'e.

³¹ Mɔsārē Espĩritu Santu cã weemasĩsere o'ocãma, añuyɔ'rɔasere beseyɔ'rɔnɔ'cãña. Yɔ'u mɔsārē a'te nipe'tise nemorō añuyɔ'rɔnɔ'cãsere weregɔti.

13

Ma'ise apreyenojō yɔ'rɔoro añuyɔ'rɔnɔ'cã'a nise ni'i

¹ Marĩ apemasā ye ucũsere masĩtimirā, ucũmasĩbosa'a. Õ'acũrē wereco'terā ɔ'mɔsecjārā ye quē'rārē ucũmasĩbosa'a. Tojo weemasĩmirā ãpērārē ma'itirā, to'atɔ o cōmepjĩrē no'o ɔaro paama'arā weronojō nibosa'a.

2 Apeyere Õ'acũ marĩrẽ were'quere añurõ wereturiamasĩbosa'a. Tojo weemirã ãpẽrãrẽ ma'itirã, tũ'omasĩtirã weronojõ nibosa'a. Tojo nicã nipe'tise masã masĩña marĩ'quere masĩbosa'a. No'o nipe'tisere masĩpe'ocã'bosa'a. Tojo masĩmirã ãpẽrãrẽ ma'itirã, tũ'omasĩtirã weronojõ nibosa'a. Marĩ ãjõpeoyũ'rũnũ'cãrã pũrĩcã, ãrũgũrẽ aperopũ wa'adutimasĩbosa'a. Tojo weeta basiomĩcã a'merĩ ma'ise móórã, mejõ waro ucũma'acã'bosa'a.

3 Marĩ cũose nipe'tisere pajasecũorãrẽ o'obosa'a. Marĩ narẽ ma'itimirã o'orã, tojo o'oma'acãrã weesa'a. Marĩ Õ'acũ yere weecã, cũrẽ ãjõpeotirã marĩrẽ ãjũadutibosama. Cũ yere weemirã ãpẽrãrẽ ma'iticã, Õ'acũ marĩrẽ “Añurõ weewũ”, nitisami.

4 Marĩ ãpẽrãrẽ ma'írã, a'tiro wee'e. ãpẽrã marĩrẽ mejẽcã weecã, na weesere nũ'cã'a. Nipe'tirãrẽ añurõ wee'e. ãpẽrãrẽ ãowe'e. Mũsã ãpẽrãrẽ ma'írã, a'tiro niwe'e: “Mũsã nemorõ añuyũ'rũnũ'cãrã ni'i”, niwe'e. “ãpẽrã yũ'rũoro añurõ weeyũ'rũnũ'cãrã ni'i”, niwe'e.

5 ãpẽrãrẽ ãjõpeose me'rã ucũ'u. Marĩ ye se'sarore wãcũwe'e. Uamũñawe'e. ãpẽrã marĩrẽ mejẽcã weecã, yoacã uanu'cũwe'e.

6 ãpẽrã ña'arõ weecã ã'arã, e'catiwe'e. Na añurõ weecã pe'e, e'catitamu'u.

7 ãpẽrã na ña'arõ weesere ne cã'rõ wereturiawe'e. Na weesere añuse dia'cũrẽ ãjõpeo'o. “Be'ropũ añurõ weerãsama”, ni wãcũ'u. Nipe'tise ãpẽrã marĩrẽ ña'arõ weecã, wãcũtutua'a.

8 Ma'ise pe'tisome. Ninu'cũcã'rõsa'a. Apeye Õ'acũ marĩrẽ weemasĩse o'ose pũrĩcã pe'tidijarosa'a. Be'ropu Õ'acũ cũ yere wereturiamasĩse o'ose quẽ'rã pe'tidijarosa'a. Nipe'tise cũ yere masĩpe'ocã'rãsa'a. Apemasã ye ucũsere masĩtimirã Õ'acũ ucũmasĩse o'ose quẽ'rã pe'tirosa'a. Nipe'tirã ucũse tũ'ope'ocã'no'rõsa'a. ãpẽrã yu'rũoro masĩse o'o'que quẽ'rã pe'tirosa'a. Nipe'tisere masĩrãsa'a.

9 A'tiro ni'i. Marĩ sõ'owaro nipe'tisere masĩpe'owe'e. Õ'acũ ye quẽ'rãrẽ ni'cãrẽta were-masĩ'i.

10 Be'ropu Jesucristo apaturi a'ticã, masĩpe'ocã'rãsa'a. Marĩ masĩpe'ocãma, marĩ masĩmi'que mejõ nise tojarosa'a.

11 Marĩ wĩ'marã nĩrã, na weewũaronojõ weewũ. Bũcũrã wa'arã, wĩ'marã weesere du'ucã'wũ. Na wĩ'marã weese marĩrẽ wapa-marĩ'i.

12 Tojo weronojõ a'tocatero marĩ añurõ masĩwe'e. Ëorõ mejãrõpu marĩ ï'ase weronojõ ni'i. Queoro bajuwe'e. Be'ro bajuyoropu Õ'acũrẽ ï'arãsa'a. Ni'cãrõacãrẽ marĩ cã'rõacã masĩ'i. Be'ro cũ marĩrẽ masĩrõnojõta masĩpe'ocã'rãsa'a.

13 A'tiro nicãrẽ ãjõpeose, e'catiyuse, ma'ise ni'i. A'te i'tiario pe'tisome. Ma'ise pe'e apeye nemorõ añuyũ'rũnũ'cã'a.

14

ãpẽrã ye ucũsere tũ'otimirã ucũrã, a'tiro weerõna'a nise ni'i

1 Āpērārē ma'isere wācūyurūnū'cāña. Tojo nicā Ō'acū Espíritu Santu me'rā weetamumasīsere ɥaya. Āpērā yere masītimirā ucūmasīse Espíritu Santu o'ose ni'i. Ō'acū yere wereturiamasīse quē'rā cū o'oseta ni'i. Cū o'osere wereturiamasīsere ɥaripejayurūnū'cāña.

2 No'o āpērā ye ucūsere masītimigū ucūgūnojō Ō'acū dia'cūrē ucūsami. Masārē ucūtisami. Cū ucūsere tɥ'otisama. Espíritu Santu tutuaro me'rā masīno'ña marīse ucūsami.

3 Ō'acū yere wereturiase pe'e masārē ucūse ni'i. Tere wererā, marī āpērārē Ō'acūrē nemorō ējōpeocā wee'e. Na e'caticā, wācūtutuacā wee'e.

4 No'o āpērā yere masītimigū ucūgūnojō cū se'saro Ō'acūrē nemorō ējōpeowā'cāgū weesami. Ō'acū ye quetire wereturiagu pe'e āpērā Jesucristore ējōpeorā nerēwɥari curuacjārārē nemorō ējōpeocā weenemosami.

5 Mūsā āpērā yere masītimirā, nipe'tirā ucūmasīcā ɥami'i. Te yurūoro Ō'acū yere wereturiamasīse pe'ere ɥasāyurūnū'cāmi'i. Weturiamasīgū pe'e apī āpērā yere masītimigū ucūgū nemorō wapatimi. Ni'cū āpērā yere masītimigū, ucūsami. Be'ro cū ucū'quere "A'tiro nisī'rīrō weeapɥ", ni wereturiacā, añu nisa'a. Tojo weregu, nipe'tirā Jesucristore ējōpeori curuacjārārē nemorō ējōpeocā weesami.

6 A'tiro ni'i. Yɥ'ɥ mūsā tiropɥ wa'agu, āpērā yere ucūgū, weetamutibosa'a. Ō'acū

yu'ure masĩse o'osere bu'égu pũrĩcã, weeta-mubosa'a. Musãrẽ Õ'acũ wereduti'quere wereturiagu quẽ'rã, weeta-mubosa'a. Tojo nicã musãrẽ apeyere bu'enemogũ, weeta-mubosa'a.

⁷ Ni'cã queose bususe cjasere o'oña'gũti. Wẽowũ no'o uaro putima'acã, ñe'enojõ basase nisari, nita basiowe'e. Buapũtẽrõ no'o uaro buapũtẽcã, ñe'enojõ basase nisari, nita basiowe'e.

⁸ Surara a'mewẽjẽrã wa'arã, na putipjũre queoro putiticã, na yere apoyutisama.

⁹ Marĩ quẽ'rã tojota nisa'a. Marĩ queoro ucũticã, de'ro nirõ weesari, nita basiowe'e. Mejõ waro ucũma'acã'bosa'a.

¹⁰ "A'ti nucũcãpũre pejetiacã ucũse ni'i", nita basiowe'e. Nipe'tise te ucũsenucũ tu'ota basio'o.

¹¹ Yu'u ãpẽrã ucũsere tu'otigu, aperocjũ weronojõ ni'i. Yu'u apĩrẽ ucũcã, cã quẽ'rã tu'otigu, apesecjũ weronojõ nisami.

¹² Tojota ni'i musã quẽ'rãrẽ. Musã Espĩritu Santu tutuaro me'rã weemasĩse o'osere ua'a. Tere uarã, a'tere uaripejayu'rũnũ'cãña. Jesucristore ãjõpeori curuacjãrãrẽ nemorõ añurõ ãjõpeocã weemasĩse pe'ere uaripejayu'rũnũ'cãña.

¹³ Tojo weerã no'o ãpẽrã yere masĩtimigũ ucũgãnojõ te ucũsere wereturiamasĩacjũ Õ'acũrẽ sẽrĩato.

¹⁴ Marĩ ãpẽrã ye ucũsere tu'otimirã ñubuerã, Espĩritu Santu weeta-muse me'rã ñubue'e. Tojo weemirã, "A'tiro nirã wee'e", nĩmasĩtisa'a. Tojo weerã ãpẽrãrẽ weeta-mutibosa'a.

15 Marĩ ñubuerã, a'te p̄arore weeroua'a. Āpērã yere masĩtimirã ucũse Espĩritu Santu o'ose me'rã ñubueroua'a. Tojo nicã marĩ wãcũse me'rã ñubueroua'a. Apeye quẽ'rãrẽ Ō'acũrẽ basapeorã, mejãrõta p̄aro me'rã basapeoroua'a tja. Āpērã yere masĩtimirã ucũse me'rã, tojo nicã marĩ ucũse ɯseri me'rã basaroua'a.

16 Āpērã yere masĩtimirã ucũse me'rã dia'cũ m̄'ɯ Ō'acũrẽ e'catise o'ocã, apĩ m̄'ɯ ucũsere tɯ'otibosami. Tɯ'otigɯ, "Tojota ni'i", nitamu-masĩtisami.

17 M̄'ɯ e'catise o'ocã, añu ni'i, añurõ pe'e. Cũ pe'ere Ō'acũrẽ nemorõ ẽjõpeocã weetisa'a.

18 Āpērã yere masĩtimigũ ucũsere yɯ'ɯta musã nipe'tirã nemorõ ucũyɯ'rɯnɯ'cã'a. Tojo weegɯ Ō'acũrẽ e'catise o'o'o.

19 Tojo nimigũ, Jesucristore ẽjõpeorã nerẽwuaropɯ musã tɯ'otisere ucũcã, yɯ'ɯ ucũse wapamarĩsa'a. Yoacã ãpērã ye ucũse me'rã ucũmigũ, mejõ waro ucũbosa'a. Musã tɯ'otibosa'a. Cã'rõacã nimicã, masã tɯ'ota basiose me'rã ucũcã pe'ere, tetã musãrẽ añu ni'i.

20 Acawererã, Jesucristore ẽjõpeorãrẽ musãrẽ weregati. Wĩ'marã tɯ'omasĩtima. Na weronojõ wãcũticã'ña. Bɯcɯrã weronojõ wãcũsetiya. Wĩ'marã ña'arõ weesetitirã weronojõ wãcũña.

21 Ō'acũ ye queti ojãca pũrĩpɯ a'tiro ojano'wã: "Marĩ wioɯ Ō'acũ a'tiro nicɯ niwĩ: 'Ëjõpeotise bu'iri yɯ'ɯ a'ti di'tacjãrãrẽ apemasã ye me'rã ucũgãti. Tojo weemicã, te me'rã quẽ'rãrẽ ẽjõpeosome', nicɯ niwĩ."

22 Tojo weegu Õ'acũ masãrẽ apemasã ye me'rã weregu, masã ãjõpeotisere, cũrẽ yu'rũnu'cãsere ï'osami. Æpẽrã cũrẽ ãjõpeorã pe'ere cũ ye queti wererã me'rã yu'ure ãjõpeorã nima nisere ï'osami.

23 Musã nipe'tirã nerẽwuaropu apemasã yere tu'omasĩtimirã ucũcã, Jesucristore ãjõpeotirã sãjãabosama. Na sãjãejarã, musã ucũsere masĩtirã, "Maatirã weema", nibosama.

24 Musã nipe'tirã Õ'acũ were'quere wereturiacã pe'ema, a'tiro weebosama. Jesucristore ãjõpeotigu musã weesere ï'agũ, "Yu'u ña'agũ nisa'a", ni tu'oña'bosami.

25 Cũ ña'arõ wee'quere wãcũejagusami. Tojo weegu Õ'acũrẽ ãjõpeogu ejaque'agusami. "Õ'acũ diacjũta na me'rã nimi", nigũsami.

Musã weesere wiopesase me'rã weeya nise ni'i

26 Acawererã, musã weesetise a'tiro ni'i. Musã nerẽrã, ãpẽrã Õ'acũrẽ basapeosama. Æpẽrã Õ'acũ cjasere bu'esama. Æpẽrã Õ'acũ masĩcã wee'quere wereturiasama. Æpẽrã, ãpẽrã ye ucũsere tu'otimirã, ucũsama. Na ucũsere ãpẽrã o na basu wereturiasama. Te me'rã nipe'tirã Jesucristore ãjõpeori curuacjãrãrẽ a'merĩ Õ'acũrẽ ãjõpeonemocã weeya.

27 Æpẽrã ye ucũsere tu'otimirã ucũrĩ masã puarã o i'tiarãta ucũato. Ni'cũ ucũmu'tã, be'ro apĩ ucũato. Na ucũsere apĩ wereturiato.

28 Musã nerẽwuaropu wereturiagu marĩcã, ucũtiyu'rũocã'to. Na se'saro wãcũsepũ Õ'acũrẽ ucũato.

29 Õ'acũ weredutisere wereturiari masã quẽ'rã puarã o i'tiarãta wereato. Æpẽrã na weresere beseato. “¿Diacjãta niti?” niato.

30 Ni'cũ ucũrĩ cura Õ'acũ apĩ topu dujigure wereduticã, ucũmu'tã'cu di'tamarãato.

31 Musã nipe'tirã Õ'acũ wereduti'quere wereturiamasĩ'i. Tojo weerã ni'cũ weremu'tã, apĩ, apĩ wereturiawã'cãña. Tojo weecã, nipe'tirã masĩrãsama. Nipe'tirã wãcũtutuarãsama.

32 Musã Õ'acũ weredutisere wereturiarã, no'o uaro ucũma'aticã'ña. Wãcũyu, “A'teta masãrẽ wrecã, añutu'sa'a”, ni wereya. Æpẽrã ucũrĩ curare ucũticã'ña.

33 Õ'acũ queoro weecã uami. No'o uaro weesere uatimi.

Nipe'tirã Jesucristore ãjõpeorã nerẽrã, a'tiro weewuama.

34 Musã nerẽrĩ curare numia ucũtiyu'rucã'to. Narẽ ucũdutiticã'ña. Ucũrõnojõ o'orã, Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpu duti'caronojõta añurõ yu'tiãto.

35 Na tu'oti'quere masĩsĩrĩrã, wi'ipũ na marãpusumuarẽ sãrĩtiña'to. Numia Jesucristore ãjõpeorã nerẽwuaropũ ucũcã, tu'sawe'e.

36 Musãrẽ masĩrõua'a. Õ'acũ ye queti musã me'rã nu'cãticaro niwũ. Musã se'saro tere ãjõpeorã niwe'e.

37 No'o “Yu'u Õ'acũ yere wereturiamasĩ'i, Espĩritu Santu wãcũse o'ose me'rã ucũ'u” nigũnojõ yu'u ojasere “Marĩ wiogu dutise ni'i”, nigũsami.

38 Yu'u oja'quere ãjõpeotigure musã quẽ'rã cãrẽ ãjõpeoticã'ña.

39 Acawererã, Õ'acũ yere wereturiamasĩsere ɯaya. Āpērãrẽ apemasã yere tɯ'otimirã na ucũcã, cã'mota'aticã'ña.

40 Nipe'tise mɯsã weesere no'o ɯaro weema'aticã'ña. Wiopesase me'rã weeya.

15

Jesucristo masã'que ni'i

1 Acawererã, yɯ'ɯ mɯsãrẽ todɯporopɯ bu'e'que Jesucristo masãrẽ yɯ'rɯose quetire ni'cãrõacã wãcũcã ɯa'a. Mɯsã tere tɯ'orã, ějõpeowɯ. A'tiro nicã quẽ'rãrẽ ějõpeonu'cũ'u.

2 Õ'acũ te añuse queti me'rã mɯsãrẽ ějõpeonu'cũcã weegɯ weemi. Mɯsãrẽ te queti yɯ'ɯ were'quere ějõpeonu'cũcã, yɯ'rɯogɯsami. Queoro mɯsã ějõpeocã, tojo weegɯsami. Mɯsã bu'ipɯ dia'cũ ějõpeorã, yɯ'rɯono'some.

3 Yɯ'ɯre bu'e'quere mɯsãrẽ wereturiawɯ. Te apeye yɯ'rɯoro niyɯ'rɯnɯ'cãse a'tiro niwĩ. Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpɯ oja'caronojõta Cristo marĩ ña'arõ wee'quere cõ'asĩ'rĩgũ, wẽrĩbosacɯ niwĩ.

4 Cũ wẽrĩca be'ro cũrẽ yaacãrã niwã. Be'ro Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpɯ oja'caronojõta i'tia nɯmɯ be'ro Õ'acũ cũrẽ maõcɯ niwĩ.

5 Tojo wéeca be'ro cũ Pedrore, āpērã cũ besecũú'cãrãrẽ bajuacɯ niwĩ.

6 Be'ro ni'cãti pãjãrã quinientos yɯ'rɯoro cũrẽ ějõpeorãrẽ bajuacɯ niwĩ. Pãjãrã cũrẽ ĩ'a'cãrã catisama yujupɯ. Āpērã wẽrĩatojacãrã niwã.

7 Be'ro Santiagore bajuacɯ niwĩ. To be'ro nipe'tirã cũ besecũú'cãrãrẽ bajuacɯ niwĩ.

8 Be'ro nipe'tirā cūrē ĩ'áca be'ropu yu'ure bajuawĩ. Na be'rocjũ yapatiguacãpũ bajua'cu weronojõ nimigũ, cūrē ejõpeosirutu'u.

9 Yu'ũ nipe'tirā ãpērã Jesucristo besecũú'cārã docapũ ni'i. Yu'ure ne cã'rõ “Jesucristo besecũú'cu nimi”, niticã'rõũa'a. Yu'ũ Jesucristore ejõpeori curuacjãrãrē ña'arõ wee'que bu'iri, tojo ni'i.

10 Tojo nimigũ, Õ'acũ yu'ure añurõ weeyucã, Jesucristo besecũú'cu ni'i. Yu'ure mejõ waro añurõ weegu weetimi. Yu'ũ nipe'tirā ãpērã yu'rũoro da'ra'a. Yu'ũ se'saro tojo weewe'e. Õ'acũ yu'ure añurõ wéegu, yu'ũ me'rã ninu'cũmi. Yu'ure weetamumi.

11 Yu'ũ bu'ese, tojo nicã ãpērã cã besecũú'cārã na bu'ese ni'cãrõnojõ ni'i. Jesucristo wěrĩ masã'que queti ũsã bu'ese ni'i. A'tereta musã ejõpeowũ.

Wěrĩ'cārã na masãmujãatje ni'i

12 ũsã Cristo wěrĩ masã'que quetire bu'ewũ. Tere bu'emicã, ¿de'ro weerã musã ni'cãrērã “Wěrĩ'cārã masãtima”, nisari?

13 “Wěrĩ'cārã masãtima” nicãma, Cristo quẽ'rã masãtibopĩ.

14 Cũ masãticãma, ũsã bu'ese wapamarĩbopã. Musã ejõpeose quẽ'rã wapamarĩbopã.

15 Õ'acũ Cristore masõcu niwĩ nise quetire werewũ. Musã “Wěrĩ'cārã masãtima” nicã, ũsã te quetire wererã, nisoorã weebosa'a. Diacjũta wěrĩ'cārã masãticãma, Õ'acũ Cristore masõtibopĩ.

16 A'tiro ni'i. Wērī'cārā masāticāma, Cristo quē'rā masātibopī.

17 Cūrē masōticā, masā ējōpeose wapa-marībosa'a. Todūporo masā ña'arō wee'quere mejārōta acobocono'tirā nibosa'a.

18 Jesucristore cū pacu masōticāma, cūrē ējōpeorā wērīrā, cūrē ējōpeotirā weronojō pecame'epu wa'abosama.

19 “Wērī'cārā masāsoma” nise diacjū nicāma, marī “Masārāsama” nīrā, marīta āpērā yu'rūoro pajasecūorā waro nibosa'a. Mejō waro ējōpeoma'abosa'a.

20 “Wērī'cārā masātima” nise diacjū niwe'e. “Cristo masācū niwī” nise pe'e diacjū ni'i. Cristo āpērā nipe'tirā wērī'cārā dūporo masāmū'tācū niwī. Marī quē'rā wērī'cārāpu masārāsa'a.

21 A'tiro ni'i. Ne warocjūpu Adā ña'arō weenū'cā'que bu'iri marī nipe'tirā wērīdijarāsa'a. Be'ro Cristo añurō weese bu'iri wērī'cārāpu nimirā, masāmujāarāsa'a tja.

22 Marī nipe'tirā Adā pō'rā nise ye bu'iri wērīrāsa'a. Cristo yarā nīrā pe'e marī cūrē ējōpeorā, catinu'cūrāsa'a.

23 Marī masārā, queoro masārāsa'a. Cristo masāmū'tātojacu niwī. Be'ro cū apaturi a'ticā, marī cū yarā masārāsa'a.

24 Tojo wa'acā, a'ti umūco pe'tia wa'arosa'a. Titare Cristo nipe'tirā wiorā tutuarārē, bajurārē, bajurārē cō'ape'ocūsami. Cū tojo weetu'ajaca be'ro cū pacure cū nipe'tirā wioḡu nisere wiagusami.

25 Tojo wiase dūporo Ō'acū Cristore ī'atu'tirārē

docaque'acã weegusami. Tojo weegu Cristo nipe'tirã bu'ipũ tojagúsami.

²⁶ Cristore ĩ'atu'tirãrẽ docaque'acã wéeca be'ro wẽrĩse quẽ'rã marĩrõsa'a.

²⁷ Õ'acũ cũ ye queti ojáca pũrĩpũ nírõnojõta nipe'tisere, nipe'tirãrẽ Cristo docapũ tojacã weecũ niwĩ. Tojo nírõ, “Õ'acũ Cristo docapũ nimi”, nírõ mejẽta wee'e. Õ'acũta nipe'tisere, nipe'tirãrẽ Cristo docapũ tojacã weecũ niwĩ.

²⁸ Õ'acũ tojo tojacã wéeca be'ro Cristo Õ'acũ macũ, cũ basu cũ pacũ doca tojagúsami. Tojo weegu Õ'acũ nipe'tise, nipe'tirã wiogu nigúsami.

²⁹ Apeyere ãpẽrã a'tiro weesama. Wẽrĩ'cãrã ye wapa wãmeyebosadutisama. “Wẽrĩ'cãrã masãtisama” nicãma, tojo weeno'ña marĩbosa'a.

³⁰ Apeyere, ãsã bu'ese bu'iri nipe'tise numurĩ ãpẽrã ña'arõ weesĩ'rĩma. Tojo wiose wa'teropũ nimirã, wẽrĩ'cãrã masãtjere wãcũrã, bu'enu'cũ'u.

³¹ Diacjũta yũ'u musã marĩ wiogu Jesucristore ějõpeose ye bu'iri e'cati'i. A'te quẽ'rã diacjũta ni'i. Nipe'tise numurĩ “Masã yũ'ure wẽjẽrãsama”, ni tu'oña'a.

³² Yũ'u Jesucristo ye quetire werese bu'iri Éfesocjãrã yũ'ure wa'icũrã yaiwa weronojõ ña'arõ weewã. “Wẽrĩ'cãrã masãsome” nicã, mejõ waro na weesere pi'etibopã. “Wẽrĩ'cãrã masãsome” nise diacjũ nicãma, marĩ quẽ'rã ãpẽrã ucũwũaronojõ ucũbosa'a. A'tiro nibosa'a: “Te'a ba'arã, te'a sĩ'rĩrã. Maata wẽrĩdojarãsa'a. Marĩ wẽrĩati dũporo weewe'orã”, nibosa'a.

33 Āpērā mūsārē mejēcā ějōpeoduticā, ějōpeoticā'ña. Masā ucūwūase a'tiro ni'i: "Ña'arā me'rā ba'paticā, añurō weese dojosa'a."

34 Tojo weerā tu'omasīña. Mūsā todūporo ní'caronojō wiopesase me'rā queoro weeya tja. Ña'arō weeticā'ña. Ni'cārērā Ō'acūrē masīwe'e. Mūsārē bopoyadutiḡ tojo ni'i.

Wērī'cārā masāmujāatjere werenemose ni'i

35 Apetero ni'cū "Wērī'cārā masātima" nisere ějōpeoḡ, a'tiro sērītiña'bosami: "Wērī'cārā ḡde'ro wee masāta basiobosari? Na masārā, ḡde'ro bajuri upḡ cūorāsari?"

36 Cū tojo sērītiña'ma'acā'bosami. Marī otese peri otecā, te peri pī'rīatji dūporo boadijasa'a.

37 Marī pī'rīdutiḡ pī'rīmujā'cū mejētare ote'e. Te peri pe'ere trigo o no'o otese nisere pī'rīdutiḡ ote'e.

38 Be'ro Ō'acū cū ũa'caronojō pī'rīcā weesami. No'o de'ro bajuse dūca ní'que tenojōta tja pī'rīcā weesami.

39 Nipe'tirā catisere cūorā ni'cārōnojō bajurā nitima. Masā ye upḡ wa'icūrā ya upḡ weronojō bajuwe'e. Mirīcūa ya upḡ quē'rā mejēcā baju'u. Wa'i quē'rā mejēcā upḡtima.

40 A'te dūcawatiro weronojō ũ'mūsecjārā quē'rā mejēcā upḡtima. A'ti di'tacjārā mejēcā upḡtima. Ū'mūsepḡ nirā añubutiari upḡ cūoma. A'ti nucūcāpḡ nirā quē'rā tojota cūoma. Ū'mūsecjārā, a'ti nucūcācjārā weronojō nitima.

41 Mujīpū ũmūcocjū ñamicjū weronojō, tojo nicā ñocōa weronojō bo'reyutimi. Ñocōa quē'rā ni'cārōnojō bo'reyutisama.

42 Ā'rā nipe'tirā weronojō wērī'cārā masācā, tojo wa'arosa'a. Wērī'cārārē yaacā, na up̄ boarosa'a. Be'ro ape up̄ pe'titiatji up̄ masōno'rōsa'a. Masōca be'ro apaturi wērīnemosome.

43 Marī mejō nirī up̄re yaa'a. Masārōp̄a tja ape up̄ añubutiari up̄ nirōsa'a. Marī tutuatiari up̄re yaacō'a'a. Masāca be'rop̄re ape up̄ tutuari up̄ nirōsa'a.

44 Marī a'ti up̄re yaacō'a'a. Masāca be'ro ũ'muse cja up̄ pe'titiatji up̄ nirōsa'a. Tojo weerā masīno'o. Marī a'ti up̄re c̄orā, ape up̄ pe'titiatji up̄re c̄orāsa'a.

45 Ō'acū ye queti ojāca pūrīp̄ a'tiro ojano'o: "Ō'acū cū weem̄'tā'cū Adārē catisere o'ocū niwī." Cū be'rocjū Jesucristo pe'e catise pe'titise warore o'ogū nimi.

46 A'ti up̄ cjase catise marī c̄om̄'tāse ni'i. Apeye catise be'ro cjase ni'i. Te ũ'muse cja up̄ cjase pe'titiatje ni'i.

47 A'ti nucūcāp̄re masū nim̄'tā'cū di'ta me'rā yeeno'cū niwī. Cū be'rocjū Cristo ũ'musecū nimi.

48 A'ti di'tacjārā ne warocjū di'ta me'rā weeno'cū weronojō up̄tima. Jesucristore ējōpeorā pe'e ũ'musep̄ wa'ajā ũ'musecū weronojō up̄tima.

49 Adā di'ta me'rā yeeno'cū niwī. Marī cū weronojō up̄ti'i. Mejārōta be'rop̄ ũ'musecū Cristo weronojō up̄tirāsa'a.

50 Acawererā, a'tiro ni'i. Marīrē a'ti up̄ me'rā ũ'musep̄ wa'ata basiowe'e. Boadijatji up̄ ni'i. Ti up̄ ninu'cūmasītisa'a.

51-52 Apeye quē'rā toduporo masīno'ña marī'quere wereguti. Nipe'tirā wērīsome. Jesucristo a'tiri cura Ō'acūrē wereco'tegu ʉ'mūsecjū Ō'acū yaro coronetare putigusami. Tojo wa'acā, ʉmʉñarō cārīwā'cāmajārā weronojō marī nipe'tirā Jesucristore ējōpeorā ape upʉ ducayurāsa'a. Wērī'cārā ape upʉ pe'titiatji upʉ me'rā masārāsama. Catirā quē'rā mejārōta ducayurāsama.

53 Marī ya upʉ boawʉari upʉ pe'titiatji upʉ wa'arosa'a. Ducayu, catinu'cūcā'rōsa'a.

54-55 Marī pe'titiatji upʉ ducayucā, Ō'acū ye queti ojāca pūrīpʉ nírōnojōta wa'arosa'a. A'tiro ni ojano'o: “Marī wērīsere docaque'acā weet-oja'a. Ne apaturi wērīnemosome majā. Wērīrā pī'etisere tu'oña'some.”

56 Marī ña'arō weese bu'iri wērīrī masā ni'i. Te marī ña'arō weesere Ō'acū Moisére dutise cūu'que me'rā masīno'o. Ña'arō wéérā, marī pecame'epʉ wa'abopā.

57 Tere cā'mota'agʉ, Ō'acū pe'e a'tiro weecu niwī. Marī wiogu Jesucristo me'rā pecame'epʉ wa'abo'cārārē yʉ'rʉocʉ niwī. Tojo weerā Ō'acūrē e'catise o'orā.

58 Acawererā, a'tere wācūrā, ējōpeonu'cūcā'ña. Marī wiogu yere siape me'rā nemorō weenemoña. Mūsā masī'i. Cū yere wéérā, tojowaro weebutiarā weewe'e. Wapatī'i.

16

Corintocjārā Jerusalēpʉ nirārē niyeru o'orātirā sērīneose ni'i

1 Musã Jesucristore ãjõpeorãrẽ niyeru sãrĩneosema yu'u Galaciacjãrãrẽ duti'caronojõta weeya. A'tiro niwã:

2 "Soorinũmurẽ nimũ'tãrĩ nũmũ semanarĩnũcũ musã wapata'aro ejatuaro apesepũ nurõña." Musã tojo weeyurã, yu'u etari curapũ o'osĩ'rĩrã da'rama'acũñasome.

3 Yu'u musã tiropũ etagũ, musã beserãrẽ Jerusalẽpũ o'óguti. Narẽ o'ógũ, yu'u ojãca pũrĩpũre "Ã'rã nima Corintocjãrã bese'cãrã", ni ojaguti. Na me'rã ti pũrĩrẽ, tojo nicã niyerure Jerusalẽcjãrã Jesucristore ãjõpeorãrẽ o'óguti.

4 "Yu'ũre wa'arõa'a" nicãma, na yu'u me'rã wa'arãsama.

Pablo Corintopũ cũ wa'atjere apoyuse ni'i

5 Yu'u topũ wa'agũ, Macedonia di'tapũ yu'rũagusa'a. To yu'rũa, musã tiropũ etagusa'a.

6 Apetero weegũ musã me'rã yoacã nigũsa'a. Nipe'tiro pu'ecu nígũ, nipe'ocũsa'a. Be'ro, musã apero no'o yu'u wa'asĩ'rĩgũ wa'atjere weetamu-masĩrãsa'a.

7 Yu'u musãrẽ mejõ waro ã'ayũ'rũwã'cãsrĩtisa'a. Marĩ wioгũ Jesucristo uacã, musã tiropũre yoacã tojasĩ'rĩsa'a.

8 Pentecosté bosenuũmũ nicã a'to Éfesopũ níngũti yujupũ.

9 A'tore peje da'rase ni'i. Pãjãrã marĩ wioгũ ye quetire tu'osĩ'rĩma. Tere cã'mota'asĩ'rĩrã quẽ'rã pãjãrã nima.

10 Timoteo musã tiropũ etacã, cãrẽ weeta-muña. Tojo weecã, cũ wãcũque'tiro marĩrõ,

bujawetiro marĩrõ nigũsami. Cũ yu'u weronojõ marĩ wiogu yere da'rami.

11 Tojo weerã musã cũrẽ mejõ waro ĩ'acõ'aticã'ña. Cũ a'topu a'tiatjere weetamuña. Tojo weecã, cũ e'catise me'rã yu'u tiropu a'tigusami. Yu'u ãpẽrã Jesucristore ějõpeorã me'rã cũrẽ yucuegu wee'e.

12 Apoloma yu'u uputu waro musã tiropu ĩ'agũ wa'adutimiwũ. Cũrẽ marĩ acawererã me'rã wa'adutimiwũ. Cũ ni'cãrõacãrẽ wa'asĩ'rĩtimi. Cũrẽ wa'ata basiocã, be'ro wa'agusami.

Pablo Corintocjãrãrẽ añudutituo'que ni'i

13 Musã añurõ tu'omasĩña. Ějõpeodu'uticã'ña. Ne uiro marĩrõ niña. Tojo nĩrã, Ő'acũ tutuase me'rã niña.

14 Āpẽrãrẽ ma'inu'cũcã'ña.

15 Ni'cãrõacãrẽ, acawererã, a'tere musãrẽ weresĩ'rĩsa'a. Estéfanas ya wi'icjãrãta niwã Acayapure ãpẽrã duporo Jesucristore ějõpeomu'tã'cãrã. Na Jesucristore ějõpeorãrẽ uputu waro weetamuma.

16 Na weronojõ weesetirãnojõrẽ na dutisere yu'tiya. Tojo nicã nipe'tirã Cristo yere da'rarã na dutisere weeya.

17 Musã me'rãcjãrã Estéfanas, Fortunato, Acaico a'topu ejaçã, pũrõ e'catiwx. Na musã yu'ure weetamubo'quere weema.

18 Yu'ure ejerisãjãcã weewã. Musã quẽ'rãrẽ tojota weerãsama. Tojo weerãrẽ "Añurõ weerã weema", nirõua'a.

19 Asia di'tacjãrã Jesucristore ějõpeori curu-acjãrã musãrẽ añudutima. Aquila, Priscila,

na ya wi'ipũ nerẽwuarã quẽ'rã Jesucristore
ẽjõpeorã nitjĩarã, pũrõ añudutio'oma.

²⁰ Nipe'tirã Jesucristore ẽjõpeorã m̄sãrẽ
añudutima. M̄sã e'catise me'rã a'merĩ
añudutiya.

²¹ A'te nituose daripure m̄sãrẽ añudutigu
yũũ basuta oja'a.

²² No'o marĩ wiogu Jesucristore ma'itigure
ña'arõ wa'ato. “Ûsã wiogu, quero
a'tibaque'oya.”

²³ Jesucristo marĩ wiogu m̄sãrẽ añurõ weeato.

²⁴ Marĩ nipe'tirã Jesucristo yarã ni'i. Tojo
weegu m̄sãrẽ uputu ma'i'i. Tojota wa'ato.

Tocã'rõta oja'a.

Pablo

**Õ'âkã hi yeere uúkũri turi Tukano
New Testament in Tucano (BR:tuo:Tucano)**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tucano

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tucano [tuo], Brazil

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tucano

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 31 Aug 2023

00ebd04f-7b0d-5a72-9407-eb53ae2bd086